

KMETOVOALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

**Uradno glasilo
Slovenske kmetijske družbe.**

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 6 K na leto.
Posamezna številka stane 40 h.

Udje Slovenske kmetijske družbe dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznani) se zaračunajo po nastopnih cenah: Inzerat na vsi strani 300 K, na 1/2 strani 200 K, na 1/3 strani 100 K, na 1/4 strani 50 K in na 1/12 strani 25 K. Družabnikom 10 % popusta. Vsaka vrsta v „Malih naznanilih“ stane 90 h.

Urejuje inž. Rado Lah; založba Slovenske kmetijske družbe;
tisk J. Blasnika naslednikov.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati Slovenski kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3. — Ponatisi iz „Kmetovalca“ so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 12. V Ljubljani, 30. junija 1919. Letnik XXXVI.

Obseg: Nekaj nauka k vprašanju o ureditvi valute. — Razdolževanje — zadolževanje — dedno pravo na kmetijskih domovih — razkosavanje kmetij — in agrarna reforma. — Načrt zakona o pospeševanju živinoreje v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev. — Tvorba mleka. — Podbiranje (mandanje) in skrajševanje trt. — Važnost kolobarjenja. — Necepljene ameriške trte, ki neposredno rode in njih pravi pomen za vinogradništvo. — Kako izračunimo, ali se nam izplačajo poljedelski stroji? Vprašanja in odgovori. — Poročila popružnic Slovenske kmetijske družbe v Ljubljani. — Kmetijske novice. — Uradne vesti
Inserati. Družbene vesti.

Nekaj nauka k vprašanju o ureditvi valute.

Tudi vprašanje ureditve valute je eno izmed onih, kakor vprašanje agrarne reforme, o katerem se menj, da je sposoben vsakdo pisati članke v listih, stavi predloge, govoriti po kavarnah in gostilnah, dasi malo-kdo izmed vseh teh vé, kaj je pravzaprav valuta, od kakšnih okoliščin zavisí njena ureditev in kako velike so težkoče pri tem, ki jih mora premagati vsaj delno uspešno le temeljito naobražen veščak.

Tudi jaz v tem spisu, ker nisem nikak finančni veščak, ne bom stavil nikakih predlogov ali nasvetov, ampak nameravam samo poučiti, kaj je bistvo uravnave valute. Sploh naj se tega spisa ne kritikuje iz kateregakoli znanstvenega stališča.

Kupčija odnekadaj ni bila in še danes ni ničesar drugega nego zamenjavanje blaga (tavšanje).

V teku razvoja kupčije v dolgih stoletjih, da celo tisočletjih, in vsled velikega razvoja prometa, se je pa pokazala potreba takega zamenjevalnega blaga, ki ima kolikortoliko po celem svetu skoraj vedno enako vrednost, ki ga je lahko hraniti in čegar majhne množine imajo že veliko vrednost.

Tako, za zamenjavo prav posebno prikladno blago, ste žlahtni kovini srebro in zlato; zlasti je pripravno zlato, ker je draže, hraniti je torej le manjše množine in ker je njegova vrednost veliko stalnejša od srebra.

V svrhu zamenjave se mora seveda zlato ali srebro šele vselej natehtati. Da pa ni treba pri vsaki kupčiji zlata ali srebra posebej tehtati, pričeli so ga izdajati v natančno določeno težkih koscih pripravne oblike.

Tako so nastali srebrni in zlati kovani novci. Železni, bakreni in niklovi novci niso nikak denar v pravem pomenu besede, ampak le drobiž, ki ima zasilno veljavo in ki je potreben zaradi lažjega prometa pri nakupovanju majhnih množin blaga.

Kovanje pravih srebrnih in zlatih novcev je pravica, ki si jo pridrži državna oblast. Ona določuje kakovost, težo in obliko posameznih koscev srebra ali zlata, t. j. kovanih novcev. V bivši Avstriji je bil zakonito veljaven denar zlato (zlata valuta) v koscih z vrednostjo po 10 in 20 kron.

Zlata je pa na svetu in istotako v posameznih državah navadno veliko premalo, da bi bilo mogoče z njim zadostiti kupčijskim potrebam, pa tudi je za velika plačila nepripravno, zato države in njeni pooblaščenici izdajajo namesto kovanega srebrnega ali zlatena denarja tiskane papirne nakaznice, ki se lahko vsak čas na pristojnem mestu zamenjajo za kovane novce; v bivši Avstriji se jih je zamenjavalo za zlate novce. Te nakaznice so papirni bankovci.

Prebivalstvo, zlasti tujih držav, pa mora imeti zaupanje, da se bankovci res vsak čas zamenjajo za kovan zlat denar.

To zaupanje pa ni vedno enako veliko, in čim manjše je, tem manj je bankovec vreden napram kovanem zlatega denarju. Tako je n. pr. imel naš bankovec pred vojno ono vrednost, kakor množina zlata, na katerega se je bankovec glasil. Saj vsakdo vé, da nam je bilo vseeno, če se nam je plačalo 10 K v papirju ali 10 K v zlatega. Bankovce smo zaradi navade in komodnosti še rajši imeli in večina se je cekinov naravnost branila.

Danes je seveda drugače, kajti za 10kronski zlat (cekin) moramo dati najmanj 7 desetkronskih bankovcev.

Ta razlika med vrednostjo bankovcev in zlatov je valuta, o kateri se danes toliko govori, ki pa v tem pomenu rabljena, ni strokovno pravilna. Za preprosto pojmovanje pri razgovoru o ureditvi valute se pa smemo te besede posluževati.

Vrednost (valuta v tem pomenu) bankovcev napram zlatega denarju je odvisna od zaupanja v državno obljubo, da se bankovec res vsak čas izplača v zlatu. To zaupanje pa je, kakor rečeno, zelo različno in je odvisno od naslednjih okoliščin:

1. Koliko izdanega papirnega denarja je v resnici z zlatega kritega, t. j. kako velike so zaloge kovanega in nekovanega (kar je glede vrednosti vseeno) zlata v posesti in v shrambah države, odnosno tistih zavodov, ki jim država dá pravico izdajati bankovce. Finančni veščaki trde, da ima bankovec v inozemstvu le tedaj dovolj zaupanja in torej celo vrednost, če je najmanj polovico izdanih bankovcev založenih z zlatega. Zaupanje inozemstva seveda vedno vpliva na zaupanje v državi sami.

2. Kakovost državne trgovske bilance. Za blago, ki prihaja iz tujih držav v domačo, se plačuje le v zlatu, in državna posojila zunaj države se najemajo le proti obrestim, ki jih je plačevati v zlatu. Če država, odnosno njeno prebivalstvo več kupuje v inozemstvu in se za večje vsote zunaj zadolžuje, nego svojih pridelkov in izdelkov vunkaj prodaja, ter prihaja manj zlata v državo, pa gre zlato iz države in zaupanje v bankovce, t. j. v njih vrednost, pada.

3. Kakovost državnega gospodarstva. Če država za svojo upravo in za svoje potrebščine v teku proračunskega leta več izda nego prejme od svojih državljanov (v obliki davkov, drugih dohodkov, carine), se mora za pokritje svojega primanjkljaja zadolževati, in to zopet zaupanje do bankovcev in torej njih vrednost zmanjša.

Bivša Avstro-ogrska država je imela pred vojno izdanih bankovcev za vsoto dveh milijard kron, a zlata in njemu podobnih vrednot je bilo v zalogi preko ene milijarde kron. Njena trgovska bilanca je bila ugodna, ker v inozemstvo ni šlo več denarja nego ga je notri prihajalo in ravnotako je bilo v državnem proračunu ravnotežje, t. j. stroški so se krili z dohodki, zato je bilo zaupanje v naše bankovce zadostno in papirni denar je bil toliko vreden kakor zlato. Štiriletna zločinska vojna nas je privedla v gospodarski propad. Po naročilu države se je izdalo za nad 70 milijard K bankovcev, a zlata ni ostalo v zalogah niti ena četrtina milijarde. V inozemstvo nismo ničesar prodajali, pač pa veliko tamkaj kupovali, delali smo v inozemstvu dolgove v zlatu in v državi sami smo se na račun državljanov zadolževali in naš državni proračun se je vsako leto z ogromnim primanjkljajem zaključeval. Pri lastnih državljanih se je naša bivša država zadolžila za težke milijarde; ničesar nismo izdelovali in domače zaloge vseh življenskih potrebščin smo porabili ter pojedli. Kratko rečeno: Avstro-ogrski bankovec je ob veljavo, mi smo kolikortoliko bankerotni, ubožani! To bi veljalo tudi za slučaj, če bi avstro-ogrska država navzlic porazu skupaj ostala, njen gospodarski polom bi bil pa še večji, ker bi bila morala prevzeti ogromna bremena, kakor jih mora prevzeti n. pr. sedaj skupaj ostala Nemčija. Ta gospodarski propad pa seveda kolikortoliko velja za nove države, ki so nastale iz bivše Avstrije, t. j. tudi za našo Jugoslavijo, kjer je papirna

krona vredna doma le še slabih 17 vinarjev v zlatu, in v inozemstvu pa skoraj nič. Toliko smo v Jugoslaviji na boljšem, ker bomo prevzeli vsled vojne manjša bremena in ker je naš položaj tak, da si bomo lažje opomogli, kar kolikortoliko tvori večje zaupanje v našo žigosano krono v inozemstvu.

Naša mlada država zaenkrat ne bo mogla plačevati v zlatu in bo morala še naprej delati z bankovci. Če naj pa pridobe naši jugoslovanski bankovci na večji veljavi, jo jim je šele s pametnim ravnanjem pridobiti. To delo, ki se more šele polagoma zvršiti, vsebuje vse ono, kar označimo s preprosto besedo „ureditev valute“.

Našo valuto bodo skušali urediti finančni veščaki; kdor temelja tega urejevanja ne razume, naj rajši molči in to so vsi lajki, ki se niso nikdar s temi težkimi vprašanji teoretično ali praktično bavili. Zato pustite vsi, ki niste veščaki, prazno pisarjenje po listih in bedasto govoričenje po gostilnah!

Ureditve valute, ki se bo od strani naše državne vlade zvršila, bo vsekako vsaj tole obsegala:

1. Zbiranje državnega zaklada v eni ali drugi obliki, s katerim bo vsaj del bankovcev z dobrimi vrednotami pokrit.

2. Znatna utesnitev kroženja sedanjih ogromnih množin papirnega denarja, ki bo v doglednem času imela posledico ponehanja draginje, in ta zopet cenejše proizvajanje tistega, kar se pridela in izdelata, da bomo mogli s cenim izvozom v inozemstvu tekmovati in naše blago vunkaj prodajati, za katero bomo dobivali dober denar nazaj.

3. Ravnotežje v državnem proračunu s skrajnim varčevanjem pri državnih izdatkih in s povečanjem državnih dohodkov (z oddajo premoženja, močno obdavčenje vojnih dobičkarjev, povišanje vseh davkov in davščin).

4. Pospeševanje proizvodnje (produkcije) v vseh proizvodnih panogah, in pospeševanje blagostanja, ki bosta zmožna narediti našo trgovsko bilanco aktivno, t. j. da kolikor mogoče kmalu dosežemo čas, ko bomo več izvažali nego uvažali.

Pri tem bomo pa morali vsi državljanji brez izjeme sodelovati in še dolgo časa doprinesati velike žrtve. Imeti ozire, in žrtve odkladati, ne bo prav nič pomagalo; preje če to storimo, tem bolje za nas, če pri tem gmotno še toliko trpimo. Z obzirnim odlašanjem korenite ureditve valute, ki nam bo nalagala tako ali tako ogromne žrtve, je enako kakor z bolnikom, ki si je na mazincu noge kri zastrupil. Bolnik si iz bojazljivosti ne pusti odvzeti mazinca, dasi je cela noga v nevarnosti; pozneje pa mu morajo vsled vednega odlašanja odrezati nogo pri stopalu, nato pod kolenom, pod životom, a navzlic temu vendarle umrje, ker ni pustil zvršiti takoj temeljite operacije. Tudi z ureditvijo valute je tako. Gre se nam za gospodarsko življenje; pustimo si rajši takoj celo nogo pravočasno odrezati, da se ohranimo pri gospodarskem življenju, če bomo tudi hodili po bergljah, hodili bodo vsaj naši otroci po zdravih nogah.

Podpirajmo našo državo do skrajnosti z doprinasanjem vseh žrtev, ki se jih od nas zahteva in ki jih zmoremo v prid hitre in korenite ureditve valute; ustvarjajmo nove vrednote, ki jih je požrla vojna, s pridnostjo, z varčnostjo in neumornim delom, kajti le delo v zvezi s naravo sta zmožna ustvarjati nove vrednote in imejmo pred očmi izrek češkega finanč-

nega ministra dr. Rašina, ki je vzurno in s krepko roko poprijel delo za ureditev valute v češko-slovaški državi ter je dejal: **V delu je naš spas**, in če je treba delajmo šestnajst ur na dan, ne pa samo osem!

Gustav Pirc.

Razdolževanje — zadolževanje — dedno pravo na kmetijskih domovih — razkosavanje kmetij — in agrarna reforma.

Vsled spisa o agrarni reformi, ki sem ga objavil na prvem mestu v zadnji številki „Kmetovalca“, mi dohaja vsepolno pisem, v katerih pisci odkritosrčno priznavajo, da šele sedaj vedo, kaj pravzaprav pomeni agrarna reforma, ter me prosijo objaviti svoje misli kaj naj pravzaprav vsebuje nameravana nova agrarna ustava.

Tej želji seveda ne morem ustreči, ker si nikakor ne domišljam, da obvladam vso tvarino in ker vem, da se da sploh kaj dobrega in pametnega sestaviti le na podlagi vsestranskih in daljših posvetovanj tozadavnih veččakov in izobraženih praktičnih kmetovalcev, pač pa lahko podam nekatere delne misli.

Iz došlih mi pisem splošno zvane pritožbe, da večina ljudi smatra agrarno reformo kot nekaj takega, kar pride v korist sebičnim namenom posameznikov. Ljudje mislijo, da agrarna reforma pomeni prekucijsko svobodo, na podlagi katere naj bi se smeli vsi večji grunti zastonj odvzeti in zastonj med manjše posestnike razdeliti, naj se sme v tujih gozdih poljubno sekati les, in sicer celo za kupčijo, se sme pasti, kjer se hoče in kolikor se hoče itd. Take želje sebičnežev se seveda ne bodo izpolnile, in če so se med prebivalstvom vzbudili napačni in nedosegljivi upi, so temu vzrok naši časniki, ki popolnoma nepotrebno razpravljajo reči, ki jih pisci sami ne razumejo. Izkušnja me uči, da je mnogokrat že nevarno v javnost spraviti kak predlog, kajti mnogo je ljudi, ki mislijo, da je ono, kar je tiskano, že tudi dejanski v veljavi.

V naslednjem pa hočem nekatere točke omenjati, ki bi jih bilo vsekako po mojem mnenju sprejeti v agrarno ustavo.

V vseh zasedanjih avstrijskega kmetijskega sveta na Dunaju v zadnjem desetletju pred vojno, je bila vedno na dnevnem redu *točka o razdolžitvi kmetijskih domov*. Ogromna zadolžitev kmetijskih domov pred vojno je bila ena največjih ovir prospevanje kmetijskega stanu, zato je bilo vprašanje, kako zadolžitev popraviti, eno najbolj perečih, nad katerim so si glavo belili najboljši veččaki. Seveda, brez državne podpore ne bi šlo in v to svrhu potrebnih mnogih milijonov kron ni bilo upanja od državnega zbora dobiti, t. j. od onega državnega zbora, ki je pozneje z mirno vestjo dovolil težke milijarde za vojno, s katero bi lahko vse naše kmetije ne le razdolžili, ampak pozlatili.

Grozota vojne je pa imela na eni strani *navidez*, rečem *navidez*, glede razdolžitve kmetijskih domov dober učinek, kajti kmetje so poplačali s svojimi precejšnjimi dohodki velik del svojih dolgov. Papirni denar je kar deževal v obliki podpor za preživljanje, ki so se delile brez vsakega pravega načrta, v obliki razmeroma visokih cen za kmetijske pridelke in izdelke, katerih cene so se od leta do leta dvigale. Denarja je res prišlo obilo na kmete, a zraven se je izsesavala zemlja, praznili so se hlevi, hiše in gospodarska poslopja so propadala, stroji in orodje se je izrabilo in pogubilo, z eno besedo **razdolžitev se je zvrševala na**

račun zemeljske in obratne glavnice, zato je ona le **navidezna**.

Razdolžitev smo torej do gotove meje dosegli, a sedaj pa pride prav gotovo **nova zadolžitev, ki bo morda še večja**.

Z debelimi pušeljni bankovcev nismo vsi skupaj nič kaj varčno ravnali; denar se nam ni smilil in z največjo lehkoto smo plačevali lansko leto za liter vina 1917. pridelka 10 do 14 K, dočim nam je bil liter vina po 2 K pred vojno predrag! Imeli smo pa tudi potrebne in vsled ogromne druginje velikanske stroške. Koliko je stala naša obleka, naši delavci in posli, moka, zabela, petrolej, sladkor itd. itd. Že se je pričelo kazati pomanjkanje denarja, dasi ni veliko vreden, hranilnice in posojilnice ne dobivajo več novih vlog; izplačujejo ne le vloge, ampak nova posojila. *Ze sma, v pričetku novega zadolževanja*, ki utegne postati še večje nego pred vojno. Izsesano zemljo bo zopet popraviti, prazne hleve napolniti, hiše in gospodarska poslopja popraviti, nove stroje in orodje nabaviti in izpopolniti našo zanemarjeno obfeko, ki bo še dolgo let zelo draga, kajti navezani smo na uvoz in ta je drag, ker moramo drag tuj denar zamenjavati za našo ničvredno krono.

Če naj ne pridemo glede dolgov na kmetijskih domovih v one neznosne razmere, ki so bile pred vojno, bo treba vsekako nekaj ukreniti, da se nepotrebno zadolževanje kmetij ovira. Zadolžitvi bo meje zakonodajnim potom postaviti. V tesni zvezi z zadolžitvijo je **dedno pravo**, ki mora za lastnike kmetijskih domov biti drugačno nego drugih lastnikov, če naj ohranimo krepak kmetijski posestniški stan.

Kaj nam pomaga drugače dobra agrarna reforma, če se vrnemo nazaj k svobodnem pripuščanju razkosanja gruntov, kakor se je smelo vršiti pred vojno?! Sedaj za časa vojne veljavna naredba o prometu z zemljišči mora v eni ali drugi obliki ostati v veljavi, ker se je izborna izkazala in bi jo bilo morda tudi raztegniti na prodajo stavbnih delov kmetijskega dvorca.

Moje mnenje je, bodoča naša nameravana agrarna ustava vsebuje med drugim splošne določbe tudi v teh točkah:

1. Določiti je tisto najmanjšo izmero kmetijskega doma, ki ga je vsestransko pred propadom ščititi. (Podrobnosti bi bilo seveda s posebnimi naredbami uveljaviti za posamezne pokrajine naše širne države, kjer imamo siino različne kmetijske in gospodarske razmere.)

2. Dovoljeno zadolžitev pravih kmetijskih domov je omejiti.

3. Dedno pravo lastnikov kmetijskih domov je tako razmeram prilagoditi, da je ostalemu dediču kmetijskega doma dana možnost gospodarsko izhajati, odnosno se zopet razdolžiti za dedščino, ki jo mora izplačati s dedičem. Namesto preureditve tega dednega prava, predlagajo nekateri reformatorji obligatoriško zavarovanje za življenje, oziroma za doživetje pri državnih zavarovalnicah. Zavarovalništvo bo sploh podržavljeno.

4. Če katerikoli kmetijski dom propade, je določiti po krajevnih razmerah ono lastnino, ki se mu je tudi na javni dražbi ne sme odvzeti in ki mu zajamči streho ter vsaj zasilni življenjski obstoj, ne da bi bil prisiljen zapustiti svojo domačo grudo.

5. Razkosavanje kmečkih posestev je zabraniti z določbo v agrarni ustavi, ki bodi v bistvu onega učinka, ki jo ima sedaj veljavna naredba o prometu z zemljišči.

To vse so seveda le moji nasveti, kako in na kakšen način jih je v agrarni ustavi morda uveljaviti, je zadeva onih veččakov, ki bodo izdelali načrt nove

agrarne ustave in narodnega predstavnštva v Beogradu, ki bo eventualno ta načrt sprejel kot zakon, bodisi kot zakon pod imenom „agrarna reforma“ ali „agrarna ustava“.

Gustav Pirč.

Načrt zakona o pospeševanju živinoreje v kraljestvu Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Predkratkim je bilo v Zagrebu zborovanje raznih živinorejskih strokovnjakov, na katerem je bilo določiti zakonski načrt za pospeševanje živinoreje v kraljestvu SHS. Da si naši živinorejci napravijo jasno sliko o tem načrtu, ki naj določi smeri naše živinoreje v bodočnosti, in da bodo lahko zavzeli svoje stališče napram posameznim točkam, je priporočljivo, objaviti ga v njegovih glavnih potezah, da vidimo, kake ugodnosti imamo pričakovati od takega zakona in kakšni pogrški se nahajajo v njem, ki bi otežkočili vzrejevanje živine v Sloveniji. Istočasno pozivljamo živinorejce in živinorejske strokovnjake, da izrazijo svoje mnenje o ugodnostih in hibah tega zakona, da lahko kmetijska družba zavzame stališče, ki naj ga zastopniki zagovarjajo ob končnem sklepanju o tem zakonu.

Zakonski načrt v izvlečku se glasi sledeče:

Člen 1.) Pospeševanje gojenja vseh vrst koristnih domačih živali, in sicer: konjev, oslov, goved, bivolv, ovac, koz, svinj, kuncev in drugovrstnih živali vodi kmetijsko ministrstvo, ki istočasno podpira vse take uredbe, ki naj služijo temu namenu. V važnejših vprašanjih se naj obrača na glavne kmetijske korporacije za njih mnenje.

Člen 2.) V plemenske svrhe je dovoljeno rabiti le sposobne in popolnoma zdrave moške plemenjake. Plemenjaki žrebci, osli, biki, bivoli, ovni, kozli in merjasci se morajo vsako leto po strokovnem odboru pregledati ter pripustiti za pleme le oni, ki so popolnoma sposobni in zdravi ter prikladni za dotično pasemsko področje.

Člen 3.) Plemenjaki, ki jih licenčnovalna komisija iz kateregakoli vzroka spozna neprimernim za pleme, se morajo brez izjeme napraviti nesposobnim za plemenitev. Plemenjaki, ki so v pasemskem pogledu neprikladni za dotično področje, se morajo tekom enega meseca odstraniti iz njega.

Člen 4.) Posestniki čred, ki posedujejo najmanj deset plemenskih kobil, oslic, krav, bivolskih krav, ali dvesto ovac, ali 25 svinj, izjemoma lahko rabijo plemenjake drugih pasem, ki niso določene za dotično pasemsko ozemlje. Licenčnovalna komisija jih pa mora pregledati, in če jih spozna sposobnim, dovoliti njihov uporabo, toda le v namene teh posestnikov.

Člen 5.) Strokovni odbor sestavljajo:

a) Pri licenciranju žrebcev in oslov: občinski načelnik, uradni županijski, okrajni in občinski živinozdravniški in kmetijski veščaki, živinorejski nadzornik za dotično področje, po en zastopnik županijskega okrajnega in občinskega živinorejskega odbora, in slednjič po en zastopnik državne žrebčarne, kmetijske družbe ali konjerejskega društva, ako te obstojajo v dotičnem pregledovalnem okraju.

b) Pri licenciranju bikov, bivolv, ovnov, kozlov in merjascev: občinski načelnik, okrajni in občinski odbori, zdravniški in kmetijski veščaki, zastopnik okrajnega in občinskega živinorejskega odbora, po en zastopnik državnega živinorejskega društva, kmetijske družbe in živinorejske zadruge, ako obstoji kaka taka v občini.

Vsi udje imajo enakopravni glas. V vsakem takem odboru sme sodelovati tudi zastopnik ministrstva kakortudi živinorejski nadzornik v svojem območju.

Stroške za licenciranje plemenjakov, v kolikor se tičejo državnih uradnikov, nosi država, občinskih zastopnikov pa občina.

Člen 6.) Vsaka upravna občina je dolžna primerno številu plemenskih živali ženskega spola nabaviti si potrebno število plemenjakov, v kolikor ne zadostujejo oni, ki jih je strokovni odbor določil. Če občina sama tega ne izvede v določenem roku, se mora za to pobrigati upravna oblast na stroške občine. Občine morajo skrbeti tudi za primerne hleve in naprave za plemenjake.

Člen 7.) Neposredno nadzorništvo, v kolikor je potreben po členih 2—4 in 6, vršijo v upravnih občinah občinski živinorejski odbori. Ti so sestavljeni iz volilnih in virilnih članov. Volilne člane izvoli občinski zastop izmed svojih zastopnikov, in sicer štiri od njih za dobo treh let. Virilni udje so: občinski načelnik, okrajni in občinski kmetijski in živinorejski veščaki in po en zastopnik živinorejske in kmetijske organizacije, ako obstoji taka v občini. Predsednik občinskega živinorejskega odbora je župan. Ta odbor izvoli izmed svojih udov po enega kot uda okrajnega živinorejskega odbora, katerega virilni udje so okrajni živinozdravniški in kmetijski veščaki.

Okrajni živinorejski odbor izvoli enega svojih udov udom županijskega živinorejskega odbora, katerega virilni udje so županijski, kmetijski in živinozdravniški veščaki.

Člen 8.) Kmetijsko ministrstvo bo za več vrst ali za posamezne vrste domačih živali, po potrebi nameščalo posebno živinorejske nadzornike, ki so državni uradniki.

Člen 9.) Kmetijska uprava mora po svojem živinorejskem oddelku podpirati pospeševanje gojenja vseh vrst koristnih domačih živali. Na primer pospeševati ustanavljanje konjerejskih, živinorejskih in podobnih zadrug, mlekarških in sirarskih zadrug, izboljšanje planin, pridelovanje krme, zavarovanje živine itd. Posebno je pa naloga živinorejske uprave, omogočiti občinam nabavo potrebnih plemenjakov in jih pri tem tudi materijelno podpirati.

Člen 10.) Živinorejska uprava mora občinam in konjerejskim zadrugam dobavljati tudi potrebne čistokrvne razplodnice za vzrejevanje čistokrvnih pasem.

Člen 11.) Mlada živina pod pol leta starosti naj se, po možnosti ločena po spolu, vzredi na paši.

Člen 12.) Plemenjaki, ki niso še dorasli ali sploh niso licencirani, se ne smejo spuščati na pašo skupno z razplodnicami.

Člen 13.) Posestnik, ki uporablja nelicenciranega plemenjaka v javne plemenske svrhe brez dovoljenja živinorejske oblasti, se kaznuje z globo do K 400.— Takega plemenjaka mora živinorejski odbor na stroške lastnika takoj pregledati in določiti, kaj naj se z njim zgodi.

Člen 14.) Če lastnik navzlic temu uporablja plemenjaka za javno plemenjenje ali ga ne napravi neporabnega za pleme, četudi mu je bilo to zapovedano, se kaznuje z globo od K 50.— do K 1000.— Vrh tega se mora takega plemenjaka na stroške in nevarnost lastnika napraviti nesposobnega za plemenjenje.

Člen 15.) Razni drugi prestopki se kaznujejo z globo do K 600.—

Člen 16.) Vse prestopke tega zakona in tozadevnih naredeb kaznuje upravna oblast prve inštanice. Dopušča se pa pravica priziva na višjo upravno oblast.

Člen 17.) Vse globe, ki se iztirjajo na podlagi tega zakona, se stekajo v občinski veterinarski zaklad tiste občine, kjer je bil prestopok izvršen.

Člen 18.) Spore zasebnopravne naravi, ki nastanejo med upravno občino in kmetijsko korporacijo in med rejcem, ki mu je bila izročena plemenska žival v rejo, rešuje brezprizivno kmetijsko ministrstvo.

Člen 19.) Izvedba tega zakona se poveri kmetijskemu ministrstvu. Zakon stopi v veljavo z dnem razglasitve; obenem izgubijo veljavnost vsi dosedanj zakoni, tičeči se pospeševanja živinoreje.

K temu zakonu bodo izšle še posebne izvrševalne naredbe, ki bodo določile delokrog občinskih, okrajnih in županijskih odborov; dalje naredbe o določitvi delokroga živinorejskih nadzornikov; naredba, ki določi pogoje, pod katerim je dovoljeno posameznim občinam in živinorejskim zadrugam gojiti posebno čistokrvno pasmo v svrhu osnovanja čistokrvnega izrejevanja posameznih vrst živali.

K temu načrtu bi bilo pripomniti, da so nekatere točke neprimerne za naše razmere, in bilo bi umestno zavzeti k istim sledeče stališče: Člen 3. pravi, da se morajo vsi plemenjaki, ki so spoznani primernim za pleme, brezizjemno napraviti nesposobnim za plemenjenje, torej jih je treba rezati ali skopiti. V tem oziru bo treba pač napraviti izjemo pri konjereji, kjer se rabijo v gospodarske svrhe žrebci nekaterih pasem, posebno težkih, mnogo rajši in z večjim uspehom nego rezani. V tem oziru opozarjamo na prav umesten članek viteza Rohsmanita v 11. številki „Kmetovalca“, priloga „Konjerejec“ štev. 3. na strani 129., ki odločno zagovarja stališče konjerejcev, da se pri vzrejevanju konj ta člen ne izvaja tam, kjer ima žrebec kot gospodarski konj večjo vrednost nego skopljenec.

Člen 4. dovoljuje posameznim posestnikom, ki redijo najmanj deset glav plemenskih kobil, krav ali 200 ovac, ali 25 svinj, da si smejo držati za svojo rabo plemenjaka, ki ni one pasme, določene za tamošnji okraj. V tem oziru bo treba to dovoljenje razširiti tudi tako, da se dopusti enaka pravica tudi tam, kjer ima več posestnikov skupaj določeno število plemenskih ženskih živali druge pasme, ki ni določena za to območje. S to naredbo bi bila namreč onemogočena vsaka vpeljava nove boljše pasme v kak okoliš. Nikjer niso pasemski okraji tako čisti, da bi bilo možno vzdržati edino eno pasmo. Skoro povsod preidejo ti okraji eden v drugega brez ločene jasne črte, ampak povsod na mejah je pasma mešana. N. pr. na Dolenjskem, kjer je določena zlahtna lahka pasma, se dobijo težke kobile, na Gorenjskem med težko pasmo zlahtne lažje kobile, okoli Ljubljane je vse mešana. Na Štajerskem imamo n. pr. v ljutomerškem okraju lahke dirkače in najtežje belgijce. Isto je pri govedoreji. Na Gorenjskem dobimo med pincgavskimi kravami montafonke, na Dolenjskem med sivo pasmo simodolke, na Štajerskem pomešano med marijadvorskem in murdolskem plemenu pincgavke in simodolke itd. V tem slučaju bo na vsak način treba to točko razširiti in dovoljevati precej izjem za posamezne okraje, če hočemo sploh izboljšati našo živino.

Člen 17. določuje, da se vse globe stekajo v občinski veterinarski sklad. Zakaj se imenuje ta sklad veterinarski, je nepojmljivo. Naravno bi bilo, da je to živinorejski sklad, ker je vendar njegova uporaba v prvi vrsti namenjena v živinorejske svrhe.

Ker so živinorejske razmere v različnih pokrajinah kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev zelo različne, bo treba ta zakon prilagoditi posameznim pokrajinam še z različnimi drugimi naredbami, ki bodo uvaževale dejstveno stanje živinoreje v posameznih delih naše države.

Stem je podano le par točk, ki se naj deloma izpremene. V splošnem pa je zakon zelo primeren, posebno s tega stališča, ker se vsa skrb za nabavo plemenjakov naloži občinam, tako da bodo v bodoče res le živinorejci odločevali o številu in o pasmi živine, ki je za njih okraj najprimernejša in najplodonosnejša.

Umestno bi bilo tudi, da se živinorejci sami izjavijo o primernosti tega zakona z njih stališča.

Tvorba mleka.

Mleko je izloček mlečnih žlez ženskih sesalcev. Delovanje teh žlez je v tesni zvezi z brejostjo živali in služi za tvorjenje mleka, ki je namenjeno kot hrana mladičem, ko pridejo na svet in ne morejo prebaviti še druge hrane. Tvorba mleka v žlezah vimena začne nekaj dni pred porodom in traja gotovo dobo po istem, in sicer pri različnih živalih različno dolgo, dokler popolnoma ne preneha. Človek je znal izkoristiti to lastnost mlečnih žlez ter si je izbral tiste ženske živali, ki največ časa proizvajajo mleko, obdeloval je vime, da se je bolj razraslo in tvorilo več te tekočine, in na ta način si je vzgojil mlečna plemena raznih vrst živali. Kot izrecno mlečne živali pri nas smatramo krave in koze, ki smo jih z umetnim vzrejevanjem tekom dolgih stoletij pripravili do visoke mlečnosti.

Delovanje vimena je torej v zvezi z brejostjo. Ko se torej nahaja žival v zadnjem stanju brejosti, se žile dovodnice vimena napolnijo s krvjo in okolica vimena, to je predvime, se nabrekne. Takoj po porodu izgine predvime, vime samo se napolni s krvjo in začne tvoriti mleko. Mnogokrat začne vime tvoriti mleko tudi pred rednim porodom, pri predčasnem porodu, ali, ako je plod v živalskem telesu poginil. Tedaj pa navadno mlečnost ni tako obilna kakor pri pravočasnem porodu. Navadno traja mlečnost pri kravi po vsaki otelitvi približno deset mesecev ali 300 dni. Ta doba se pa lahko skrajša, ako je v tem času postala krava breja, ali podaljša, ako se ni ubrejila, celo do dveh let.

Prvo mleko, ki je dobimo od krave po otelitvi, imenujemo *mlezvo*, ki se razločuje od navadnega mleka posebno v tem, da vsebuje veliko množino albumina in globulina, to so mlečne beljakovine. To mleko moramo na vsak način prepustiti teletu, da si z njim očisti čreva od črevesne smole. Po približno šestih do sedmih dneh dobi mleko svojo običajno sestavo.

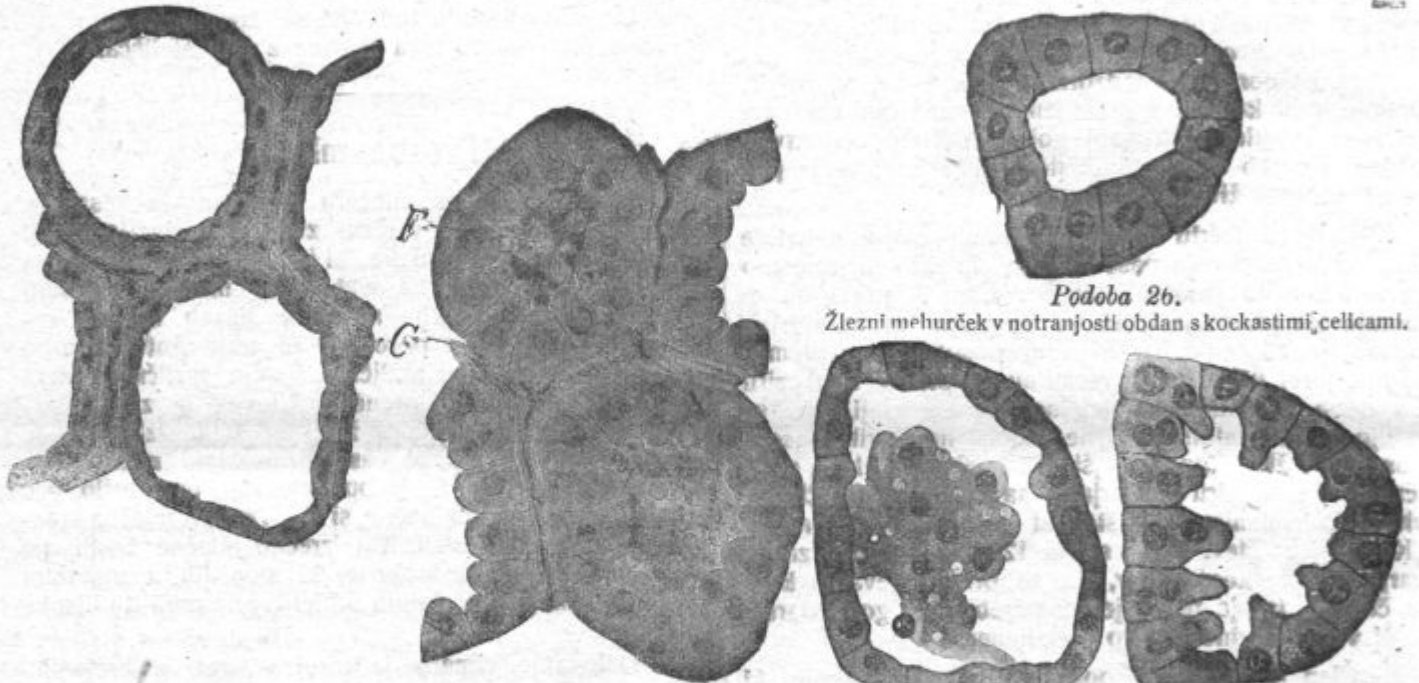
Mnenja, kako se tvori mleko v mlečnih žlezah vimena, so različna. Največjo verjetnost ima pa sledeča domneva: Tvorba mleka je odvisna od rašče, množenja, izločitve in razpadanja kockastih celic, ki tlakujejo notranjost žleznih mehurčkov. Te kockaste

celice razpadajo tekom tvorjenja mleka in se izpreminjajo v sirnino, tolščo in mlečni sladkor. kakor nam kaže podoba 25., ki nam predstavlja tvorjenje mleka v žlezni mehurčkih.

Še natančneje opazimo tvorbo mleka na podobah števil 26, 27. in 28., ki nam predočujejo celice z jedrom ob steni žleznega mehurčka (pod. 26.), dalje tak mehurček, v katerem so se celice začele razmnoževati, kar sledi iz tega, da so se jedra že razdvojila in se nahajajo v posameznih celicah že po dve skupaj (pod. 27.); in slednjič razkranjanje celic in tvorjenje mleka in tolščih kroglic (pod. 28.). Tolščne kroglice so označene s svetlejšimi točkami, ker se je pri preiskovanju teh žlez potom drobnogleda rabil alkohol, ki raztaplja tolščo. To je v glavnem najverjetnejša domneva, kako se tvori mleko v vimenu. Natančno pa tega ni mogoče dognati, ker je opazovanje tega dela v vimenu nemogoče.

Mleko sestaja iz 87 do 88 odstotkov vode in 12 do 13 odstotkov suhih snovi. Voda prihaja v mleko potom krvi, ki vodi seboj v njej raztopljeni razna hranila za celice. Suhe snovi v mleku določimo, če izpuhtimo iz mleka vso vodo. Ostanek so suhe snovi, ki jih potem ločimo v beljakovine: albumin, globulin in sirnina, mlečni sladkor, tolščo in rudninske snovi. Odkod prihajajo te snovi v mleko? Pri razpadanju kockastih celic se tvorijo beljakovine, tolščja in najbrž tudi mlečni sladkor potom kemičnega delovanja raznih snovi, ki so nam še nepoznane.

Odkod so pa rudninske snovi? Mlečne rudninske snovi obstojajo največ iz apna, kalija in fosforne kisline. Krvne rudninske snovi pa nimajo veliko teh rudnin v sebi, pač pa dovolj kuhinjske soli. Iz tega bi se dalo sklepati, da so stene žlezni celic tako ustvarjene, da propuščajo v notranjost le tiste rudnine, ki jim prijajo, druge, ki jih za mleko ne potrebujejo, pa jih kar zavrnejo.

I. v miru.

Podoba 25.

II. delujoča.

C Žile lasnice, ki dovajajo kri v celice.

Celice so drobne, votlina mehurčka pa obsežna.

F Tolščne kroglice.

Celice so se povečale, mehurčki so stem močno narasli; votlina se je zmanjšala in se napolnila s sveže izdelanim mlekom.

Podoba 26.

Žlezni mehurček v notranjosti obdan s kockastimi celicami.

Podoba 27.

Žlezni mehurček s kockastimi razpadajočimi celicami.

Podoba 28.

Kockaste celice so se povečale, celična jedra se delijo, deloma so se že razdelila v dvoje. Kockaste celice so izločile eno celično jedro z novo celico vred; v votlini mehurčka so izločene celice razpadle, jedra so pač še cela. Svetle točke kažejo mesta, kjer se tvorijo tolščne kroglice.

Kockaste celice v mehurčku se hranijo od zunaj, kajti žlezni mehurčki so okoliinokoli obdani s krvnimi žilicami (gl. pod. 25.), ki jim dovajajo vedno svežo kri. Iz te črpajo celice svojo hrano, rasejo proti sredini mehurčka, se množijo in izločujejo nove celice, ki potem razpadajo in tvorijo mleko. To tvorjenje mleka se vrši neprestano. Toda ko so enkrat votline v vimenu napolnjene z mlekom, se ta tvorba vrši vedno počasneje, deloma se celo popolnoma ustavi. Največ mleka se pa tvori ob molžnji. To sklepamo iz tega, ker vime v vseh svojih votlinah ne more držati več nego tri litre mleka. Kako pa to, da dobimo pri enkratni molži do šest in še več litrov mleka iz vimena? Kje je ostalo mleko, ako je vime ni moglo držati? Moralo se je tvoriti med molžnjo. In to bo tudi najbrž pravilno, kajti le mlečne žleze v vimenu morejo podelati iz krvi mleko. Med molžo je bil torej dotok krvi močnejši in žleze so pridno tvorile mleko.

Na ta način se v žlezni mehurčkih zberejo le tiste tvarine, ki so neobhodno potrebne za tvorbo mleka.

Naj sledi tu pregled o sestavinah mleka in o množinah istih. Seveda so te številke le povprečne, kajti vsaka krava ima različne množine snovi v svojem mleku:

Voda	87,5 %
Suhe snovi	12,5 "
Skupno	100—%

Suhe snovi se delijo zopet sledeče:

Tolščja	3,4 %
Sirnina	2,9 "
Albumin)	0,7 "
Globulin)	0,7 "
Mlečni sladkor	4,75 "
Rudninske snovi	0,75 "
Skupno	12,5 %

Razen teh snovi vsebuje mleko tudi pline, pa v zelo neznatnih množinah. Mleko ima lastnost vsrkavati vase pline, s katerimi prihaja v dotiko. Če postavimo n. pr. mleko za več časa v hlev, kjer vlada neprijeten hlevski duh, se ga to lahko navzame. Ravnotako se zgodi v shrambi, kamor smo postavili odprto posodo s petrolejem. Mleko zadobi duh po njem. To nas uči, kako moramo paziti pri ravnanju z mlekom, če je hočemo obvarovati zdravo in okusno.

Podbiranje (mandanje) in skrajševanje trt.

Podbiranje ali mandanje trt ima namen, da odstranimo vse one izrastke na trtah, ki so za trto nepotrebni. Podbiranje je tedaj delo, ki izpopolnjuje režnjo.

Pravilno podbiramo trte *dvakrat na leto*, in sicer najprej tedaj, ko se prikaže zarod in drugič pred cvetjem, to je navadno med prvo vežnjo. Pri nas podbiramo trte sploh ponavadi v tem času šele v prvič, kar je pa slabše, kajti čimprej odstranimo trti nepotrebne poganjke, tem bolje je zanjo.

Pri prvem podbiranju potrgamo predvsem vse one izrastke (poganjke) na starem lesu, ki nimajo nič zaroda (grozdja).

Le, ako hočemo trto kmalu znižati, pustimo na primernem mestu (20 do 30 cm nad zemljo) izrastek (poganjek) iz starega lesa, tudi če nima nič grozdja.

Na reznikih (ščapih) in na šparonih (prevezih) pustimo rasti navadno vse poganjke. Samo tam, kjer raseta dva poganjka iz enega očesa, pustimo močnejšega in odtrgamo slabjšega.

Pri podbiranju ne smemo iti predaleč. Trti je treba namreč *zelenja*, to je listja, ki prebavlja hrano, katero dovajajo korenine iz zemlje. Če bi pustili trti premalo poganjkov, potem ne bi mogla hrane prebaviti, in bi v prehranjevanju in razvoju trte nastal nered. Trta bi nekako v lastnem soku utonila. Starejša trta mora imeti *vsaj 6 do 8 mladik*, da prebavi sok, ki dohaja iz korenin.

Drugo podbiranje se vrši *pred cvetjem*, navadno obenem z vežnjo. Pri tem se odstranijo še oni nepotrebni poganjki, ki so izrasli po prvem podbiranju. Pri tem je treba tudi gledati na to, da pride zarod (grozdji) na zrak, kar je potrebno zlasti ob slabem vremenu v cvetju, in sicer posebno pri nekaterih vrstah, kakor n. pr. pri silvancu, ki sicer slabo odcvete in oprhne.

Med cvetjem pa je najbolje, da pustimo trto popolnoma pri miru.

Zgodnje podbiranje (pred cvetjem) gre hitreje od rok in trti prav nič ne škoduje, pozno podbiranje (med cvetjem in po cvetju) ovira rast in rodovitnost trte in gre počasi od rok.

Skrajševanje trt se vrši *šele po cvetju*. Skrajšujemo pravilno tudi dvakrat, in sicer v prvič tedaj, kadar trta odcvete in se grozdje že osnaži (obrije), torej navadno začetkom ali sredi julija, to je med drugo vežnjo. Drugič skrajšujemo trte navadno koncem avgusta ali začetkom septembra („med mašami“).

Prvo skrajševanje (julija) ima namen, da ustavimo raščo onih trtnih mladik, ki jih ne potrebujemo za režnjo v drugem letu, ampak ki smo jih na trti pustili poglavitno le za to, da *rodijo*. To so predvsem vse mladike na šparonu, izvzemši morda ene, staremu lesu

najbližje stoječe mladike, ki ima nadomestiti kako zaostalo mladiko na rezniku (ščapu).

Vse te mladike skrajšamo (zaščipnemo) nad četrtem do šestim listom nad najvišjim grozdom. Ako smo pustili pri podbiranju na starem lesu kaj mladik samo zavoljo grozdja, skrajšamo enako tudi te. *Neskrajšane* pustimo v tem času še vse one mladike, ki jih rabimo za režnjo v prihodnjem letu, torej predvsem *vsaj po dve mladiki na rezniku* (ščapu) in pa ono mladiko na starem lesu, ki smo jo pustili zato, da trto lahko znižamo.

Le, ako nimamo na rezniku dvoje lepih mladik, ki ju rabimo zopet za reznik in šparon v drugem letu, pustimo, kakor že rečeno, prvo močno mladiko na šparonu, ki je staremu lesu najbližja. Vse neskrajšane mladike povežemo na glavni kol, da bolj odrasejo in da se takoj ločijo od že skrajšanih, za drugo leto nepotrebni mladik.

Drugo skrajševanje se vrši v jeseni („med mašami“). Pri njem se predvsem prirežejo vršički onih mladik, ki jih rabimo za drugo leto. Navadno jih pristrižemo nad koljem tako, da odvezamemo eno tretjino njih dolžine. To skrajševanje ima namen, da ustavijo mladike rasti in da njih les rajši dozori. Obenem se odpre dostop solncu nad trte, vsled česar tudi grozdje bolj zori in manj gnije.

Ker so prvič skrajšane mladike med tem zopet odgnale, jih skrajšamo pri tej priliki še enkrat, in sicer takoj za prvim ali drugim listom novo izrastlega vršička. Tudi to podpira zorenje grozdja.

Pri vežnji, oziroma pri prvem in drugem skrajševanju trt, je treba, da zaščipnemo tudi *zalistnike*. Ako pustimo zalistnike nemoteno rasti, potem navadno prehudo buje in ovirajo očesa trte, ki jih rabimo v drugem letu, v razvoju, na šparonih pa povečajo še bolj goščavo, ki ni prikladna zoritvi grozdja.

Zalistnikov pa ne kaže kar proč potrgati, vsaj ne na onih mladikah, ki jih rabimo za drugo leto, ker vsled tega lahko očesa škodo trpe. Najbolje jih je *le zaščipniti za prvim ali drugim listom*. Potem pomagajo trto, zlasti pa nje očesa, rediti in dajo v slučaju hude toče trti novo zelenje, ki jej nadomesti odbita glavna peresa. To je posebno važno pri pozni toči, po kateri bi sicer trta odgnala iz glavnih očeš in bi pozimi pozebla.

B. Skalický.

Važnost kolobarjenja.

V sedanji dobi, ko ni kmetovalcu kakor v prejšnjih stoletjih, mogoče prosto in po potrebi prisvajati si ali pa za nizko ceno dokupovati dele zemljišč in s tem razširjati površine svojih njiv ter zvišati množino pridelkov, je primoran na odmerjenem svetu z umnim kmetovanjem skrbeti za dobičkonosnost poljedeljstva. K umnem in dobičkonosnem poljedeljstvu pa ne spada samo pravilno obdelovanje zemlje skupno z vsestranskim gnojenjem, temveč se je pri tem predvsem ozirati na kolobarjenje ali redno menjavo rastlinskih vrst na eninisti njivi, kajti vsakemu kmetovalcu je dobro znano dejstvo, da dobimo od rastlin le tedaj dober pridelek, če se rastlinske vrste na eninisti njivi redno letno menjajo. Kmetovalca so h kolobarjenju privedle lastne izkušnje, katere kmetijska znanost dandanes utemeljuje s sledečim:

S kmetijskega stališča delimo kulturne rastline v klasnate ali rastline s plitvimi koreninami in na listnate rastline ali rastline z globokimi koreninami. K

prvim prištevamo žita, k drugim pa okopavine ali prstenine (krompir, repa, pesa in dr.) in stročnatine (detelja, fižol, grah in dr.). Če bi na eninisti njihvi gojili leto za letom vedno le rastline s plitvimi koreninami, to je rastline, ki razprostirajo svoje korenine le v vrhni plasti zemlje, potem bi se izčrpavale rastlinske hranilne snovi in vlaga vedno le iz te plasti. Nadomestiti vse te gnojilne snovi, ki bi jih odvzele te vrste rastline, bi bilo le deloma mogoče, in sicer s temeljitim in obilnim gnojenjem. Ker pa spravi deževnica obilo hranilnih snovi, ki jih dodamo zemlji z različnimi gnojili, v spodnjo globokejšo zemeljsko plast, do katere ne segajo koreninice omenjenih rastlin, bi prišlo v nemar obilo drago kupljenega gnojila. Tako gospodarjenje bi bilo seveda skrajno negospodarsko. Rastlinske hranilne snovi pa dobro izrabimo, če sejemo, oziroma sadimo po rastlinah s plitvimi koreninami, rastline z globokimi koreninami, to je rastline, ki razprostirajo svoje korenine v spodnjo nižje ležečo plast zemlje. Iz tega sledi, da se le z redno letno menjavo rastlin s plitvimi koreninami in rastlin z globokimi koreninami lahko pravilno izčrpavajo dodana gnojila in v zemlji nakopičene rastlinske hranilne snovi. Omeniti je še, da imata obe rastlinski vrsti različno potrebo ne le na množino, temveč tudi na kakovost hranilnih snovi. Žita potrebujejo več fosforne kisline, dočim okopavine zopet več kalija in dušika. Če bi se torej gojila enainista vrsta rastlin več let zaporedoma, bi se izčrpavala zemlja vsekakor enostransko, dočim bi druga gnojila ne prišla do prave veljave.

Poleg vpliva, ki ga imajo rastlinske vrste na izčrpavanje zemlje, je omeniti tudi vpliv teh na stanje zemlje, kar je odvisno od velikosti in števila listov, ki je pri obeh rastlinskih vrstah različno. S tem je v zvezi tudi zasenčevanje zemlje. Zemlja, na kateri so rase rastline s plitvimi koreninami (žita), ki imajo malo in vrhutega še ozke liste, je vsled solčnih žarkov, ki jo direktno obsevajo in stem pospešujejo izhlapevanje vode, zelo trda. Ker zemljo ne pokrivajo rastlinski listi, lahko stolče dež drobne zemeljske delce v trdno skorjo. Svetloba, oziroma solčni žarki, ki zemljo direktno obsevajo, spodbujajo rast škodljivega plevela, kateri ne odvzema rastlinam le hranilnih snovi, temveč tudi vlago. V taki nezasenčeni zemlji uniči solčna svetloba tudi koristne talne bakterije, ki sodelujejo pri razkrajanju in pretvarjanju rastlinskih hranilnih snovi v tako obliko, da jo zamorejo koreninice vsrkavati.

Škodljivemu vplivu rastlin z maloštevilnimi in ozkimi listi pa odpomoremo, če vsakokrat za njimi sejemo ali sadimo rastline, ki zemljo zasenčujejo. K tem prištevamo zopet okopavine in stročnatine. Te branijo s svojimi širokimi listi direktno obsevanje zemlje in s tem izparivanje vode, kar je zlasti v času hude suše velikega pomena. Pomanjkanje svetlobe omejuje razvoj tudi škodljivega plevela. Zasenčevanje zemlje potom listov izravnava toploto zemlje, ker omejuje njeno izžarevanje. Na širokih listih navedenih rastlin, se tvori obilo rose, ki je v hudi suši rastlini edini vir vode. S prsteninami se vrhutega izboljša godnost zemlje, ker z htevajo te večkratno obdelavanje.

Iz tega sledi, da je po rastlinah, ki zapuščajo zemljo v slabem stanju, saditi rastline z nasprotnimi vplivi. Z menjavo rastlin, se omejuje tudi razmnoževanje različnih rastlinskih in živalskih škodljivcev.

Kakšno kolobarjenje je vpeljati na posamezne parcele, o tem pač odločujejo krajevne podnebne razmere, lega parcele, vrsta zemlje in gospodarska potreba po-

sameznih pridelkov. V glavnem se je pa pri kolobarjenju držati takozvanega norfolskega tipa, kjer se tekom vsakih štirih let vrste na eninisti njihvi sledeče rastline: okopavina, jaro žito, detelja in ozimno žito. To kolobarjenje je seveda po potrebi razširiti, v splošnem pa se je držati temelja, da je po rastlinah s plitvimi koreninami sejati rastline z globokimi koreninami in in po rastlinah, ki zapuščajo zemljo v slabem stanju (žita), gojiti rastline z nasprotnimi vplivi.

Inž. Tavčar.

Necepljene ameriške trte, ki neposredno rode in njih pravi pomen za vinogradništvo.

B. Skalicky.

1. Vse te trte kljubujejo sicer trtni uši bolj kot naše domače, niso pa popolnoma odporne. Prej ali slej jih trtna uš vendarle oslabi ali pa čisto uniči.

2. Tudi drugim boleznim se te trtne vrste zanesljivo ne upirajo. Posebno velja to glede križank ameriških in evropskih vrst. Te napada zlasti peronospora in druge bolezni. Poleg tega imajo razne vrste tudi še svoje posebne napake. Ena šibko rase (n. pr. Delavare), druga malo rodi (na pr. Jork Madeirra), tretji škoduje solčni ožig (na pr. Othelo), četrta pozno zori (na pr. Jacques), peti razpoka grozdje ob deževju itd.

3. Vse te trtne vrste dajejo pa grozdje in iz njega vino, ki ima poseben duh in okus, ki mu Amerikanec pravi „fox“ (foks) Francoz pa „foxé“ (foksé). Nekateremu prija ta duh (vsaj v grozdju), drugemu pa ne. Eden pravi, da diši vino po šmarnicah ali jagodah, drugi pa, da ima duh po stenah. Zadnjega naziranja vsaj glede okusa vina, je gotovo večina. Vino iz teh vrst je, posebno v prvem letu, brez dvoma *neprijetnega* okusa. Zato se nikoli in nikdar ne bo moglo meriti z vinom iz naših domačih, zlahtnih vrst. Nasprotno pa je res, da morejo te trte dobro kvaliteto našega vina zelo poslabšati in ga spraviti ob dobro ime.

In v tem tiči velika nevarnost za naše vinogradništvo. Od vseh strani se povdarja, kako potrebno je, da vzdržimo ali celo zboljšamo dobroto naših vin, da bodo mogla s ceneniimi vini tujih krajev, zlasti z italijanskimi, uspešno konkurirati, istodobno pa se od različnih trsničarjev iz Štajerske razširjajo razne „šmarnice“, „dišečke“ in podobne vrste z lepim imenom, a slabim okusom.

Ker vedo prodajalci, da te trte niso zanesljive glede trtne uši, jih cepijo na ameriške podlage in sem dobil te dni iz Štajerske celo ponudbo „Izabele“, ki jo kot ničvredno vinsko trto pozna na Kranjskem že vsak otrok, *cepljeno na ripariji*.

Ali ni to brezvestno, razširjati take trte v kvar našega vinogradništva? Ali ni bolje cepiti in prodajati kako dobro domačo vrsto, ki dá najmanj toliko in dobrega vina kot Izabela smrdeče, vodene pijače, ki zanjo pri nas še delavec v vinogradu ne mara?

Pred nekaj leti sem potoval po krasnih ljutomerskih vinskih gorica in našel celo tu v res idealno lepih, prvovrzdrednih vinskih legah ameriški plevel. Drugače vsaj v teh legah in pod temi razmerami, ne morem imenovati vrste Vialla, Noah (šmarnica), Othello, Huntigton itd. Reklo se mi je, da ima za razširjanje teh vrst „zaslugo“ rajniki dr. Geršak v Ormožu, ki je — iz meni neumljivega vzroka — pospeševal širjenje teh vrst in spisal baje celo neko brošurico o

njih, v kateri jim je dal namesto pristnih ameriških, slovenska imena.

Morda je imel takrat, gotovo pred več kot dvajsetimi leti, dr. Geršak za širjenje teh trt, še kake več ali manj umestne razloge, ki so pa dandanes po sedanjih naših nazorih in izkušnjah gotovo brez pomena, da — iz že navedenih vzrokov — našemu vinogradništvu celo na škodo. Da se pa danes te vrste cepijo še v velikem obsegu, razširjajo in sadijo, je neodpustljivo; posebno obsojanja vredno pa je to, če se take vrste razpečavajo pod prikritimi, lepo donečimi imeni.

Na Kranjskem se je podpisnemu z besedo in z marljivim poukom posrečilo prepričati vinogradnike, da ne sade več ameriških necepljenk. Protestirati pa moram proti temu, da se k nam take trte uvažajo ali vtihotapljujejo iz drugih krajev, kakor se to godi sedaj, dostikrat s pomočjo lepo se glasečih imen, na katere se ujame marsikak neuk vinogradnik.

Prosim in rotim torej vse kolege iz Štajerske, ki delujejo na polju vinogradništva, naj store isto. Zlasti bi bila naloga na Štajerskem poslujočih vinarskih inštruktorjev, da pouče ljudstvo o kvarljivosti pomnoževanja in zasajanja ameriških necepljenk za vinogradništvo v Sloveniji.

Kje je eventualno saditi te trte?

Ameriške necepljenke bi kazalo vsled njih manjše občutljivosti proti mrazu in trtnim boleznim saditi kvečjemu le v nevinorodnih, nizkih legah, zlasti kot špalir ali lopo ob potih, hišah itd. Izbirati bi bilo le vrste, ki zgodaj zorijo in ki nimajo preveč neprijetnega duha. Pridelano grozdje bi bilo porabiti bolj kot namizno grozdje (v zobjanje), za katero je veliko bolj pripravno kot za napravo vina, kvečjemu pa še za domačo pijačo, za posle itd.

Vse ameriške necepljenke imajo namreč bolj mesnato grozdje, ki je manj pripravno za stiskanje (prešanje), duh v grozdju pa ugaja gotovo vsakemu veliko bolje, nego neprijeten prikus v vinu.

Po vinorodnih legah pa proč z ameriški necepljenkami!

Francozi, ki so bili po trtni uši prvi prizadeti, so tudi prvi skušali rešiti to vprašanje.

Predvsem so prišli do spoznanja, da se trna uš, ki živi in škoduje ponajveč na trtni korenini, *ne da odpraviti* in da je treba saditi take trte, ki trtno uš prenašajo. Predvsem so to ameriške *divje* trte vrst riparija, rupestris, salonis in berlandieri. Ker pa te trte niso bile pripravne za vsako zemljo, križali ali hibridizirali so jih med seboj in s čvrsto raztočimi domačimi (evropejskimi) vrstami, da dobe dobre podlage za vsako zemljo, podlage, ki se z našo domačo trto rade primejo in dajejo ž njo trpežne cepljenke.

Francozi in po njih tudi drugi, zlasti nemški hibridizaterji, so šli pa še za korak dalje in so si stavili nalogo, da vzgojijo trte, ki naj bi imele po eni strani trtni uši kljubujočo korenino in kljubovale trtnim boleznim, po drugi strani naj bi prinašale dober sad, to je *porabno grozdje*.

Prvo lastnost naj bi podedovale od ameriške divje trte, drugo pa od domače, evropejske trte. V to svrhu so križali (hibridizirali) razne domače trte z ameriškiimi.

Tako so nastale *direktno produktivne (naravnost rodeče trte novega izvora)*.

Novih naravnost rodečih trt-križank je že cela vrsta, so pa v naših krajih le malo znane.

To so posebno križanke francoskih in nemških vzgojiteljev Couderca (beri Kuderka), Seibela in Castela, (beri Kastela) in Oberlina. Večina teh križank nima nikakih imen, ker so jih njih vzgojitelji označili le s številkami, pač pa so znani starši teh trt, to je imena trtnih vrst, iz kojih so nastale.

V splošnem se je opazilo, da so križanke, ki vsebujejo povečini ameriško kri, manj občutljive proti trtni uši in proti trtnim boleznim, da pa zopet njih sad (grozdje) ne odgovarja povsem našim zahtevam do dobrega pridelka. Njih grozdje zori kesneje, daje bolj kislo vino in često še s tujim prikusom. Če pa prevladuje v njih evropejska kri, so zopet manj ali premalo rezistentne (kljubujoče) proti trtni uši in proti trtnim boleznim.

V splošnem pa prenašajo nove, naravnost rodeče križanke več apna v zemlji in so tedaj manj podvržene bledici, ki ameriško cepljeno trto na apnenih tleh rada napada.

Nove trte-križanke večinoma manj rodijo kot naše cepljenke na ameriški podlagi in dajejo vino, ki je primerno le za navadno pijačo, ki se pa glede kvalitete nikakor ne more meriti s pridelkom iz dobrih evropejskih trt, cepljenih na ameriški podlagi. Večina teh vrst daje črna ali rdeča vina. Zato so te nove trtne vrste še veliko premalo razširjene in se njih razširjenje *v splošnem nikakor ne more priporočati*. Pač bi pa kazalo, da se ž njimi vrše pod vodstvom izkušenih strokovnjakov, na pr. pri vinarski šoli v Mariboru, poskušnje, ker ni izključeno, da se med njimi dobi kako, za pridelovanje navadnih, *namiznih vin za domačo porabo* prav prikladno vrsto.

Tudi ni izključeno, da se bo sčasoma kakemu hibridizaterju posrečilo, vzgojiti kako novo vrsto, ki bo vsestransko odgovarjala, a danes je še nimamo.

Iz vsega torej sledi, da se je razširjanja tako starih, kakor novih direktnorodečih ameriških vrst *izogibati, ker bi to lahko zelo škodilo kakovosti naših dobrih, domačih vin*. Morda nastane našemu vinu kmalu po ureditvi svetovnih trgovinskih in prometnih razmer prav huda konkurenca od strani tujih, zlasti *laških vin*. Tej konkurenci bomo kos le tedaj, če bomo postavili na trg vino dobre kakovosti in zlasti dobro *belo* vino.

Takega vina pa od naravnost rodečih trt ne ene in ne druge vrste ne moremo pričakovati, zato *ostanimo pri naših dobrih domačih vrstah, cepljenih na prikladno ameriško podlago!*

Kako izračunimo, ali se nam poljedelski stroji izplačajo?

(Rentabiliteta poljedelskih strojev.)

Zelo važno za kmetovalca je, da zna izračunati, če se mu nabava tega ali onega stroja za njegove razmere izplača ali pa mu le posestvo s stroški obremenjuje. V tem oziru nima naš kmetovalec še nikakega vpogleda. Boji se vedno, in to upravičeno, nabaviti si nove poljedelske stroje. Posledica tega je, da je pri nas vpeljava strojev in drugih modernejših gospodarskih potrebščin počasna in težavna.

Ako bi znali naši kmetovalci v svojem gospodarstvu voditi dobičkanosne račune, bi si marsikdo nabavil to ali ono „novotarijo“, ki žalibog najde šele takrat odjemalca pri kmetu, ko brez nje ne more več izhajati. *Ta čas je izgubljen; dobičkanosnost, ki bi lahko že leta in leta zadovoljevala kmeta, prihaja prepozno.*

In ne samo pri strojih so potrebni taki računi, temveč kmetovalec bi moral znati za vsako panogo kmetijstva izračunati dobičkanost. Umni gospodar, preden si nabavi kako novo stvar, vestno naredi proračun in ta mu pokaže, če mu bo donajala dobiček ali izgubo.

V to svrhu naj z enim primerom, ki je najenostavnejši, pokažem način takega računanja. Kmetovalci naj si dobro ohranijo račun v spominu, kako je sestavljen in naj bodo z računom opozorjeni na vse malenkosti, ki se morajo upoštevati pri takih računih.

Posestnik, ki mora vsako leto obsejati 30 ha zemlje, si hoče nabaviti sejalni stroj. (Ker je naše današnje stanje krone le začasno, bom vzel vse cene v vrednostnih kronah pred vojno.)

Pred vojno je veljal sejalni stroj 700 K. Stroja, ki ga lahko rabimo 20 let, ga po dvajsetletni rabi cenim, kot vrednost starega železa na 30 K.

I. Letni stroški sejalnega stroja.

Popravljanje stroja 3% od 700—30=670	K 20:10
amortizacija 670:20=	" 33:50
zavarovalnina 2% ₀₀ =	" 1:40
obrestovanje glavnice 700 K po 4% =	" 28—
† najemnina od shrambe za orodje, (katera je razvidna iz spodaj označenega računa)	" 23:22
Skupaj	K 106:22.

† Najemnina shrambe za orodje se izračuni sledeče:

Shrambo za orodje računim na 4200 K. Na sejalni stroj odpade 20. del cele najemnine, to je 210 K. Torej bi bilo:

obrestovanje glavnice K 210 po 4% =	K 8:40
amortizacija (shrambo računim po 30 letih. še na 30 K, torej 210—30=180:30=	" 6—
poprava shrambe 4% =	" 8:40
zavarovanje 2% ₀₀ =	" 4:2

Na sejalni stroj odpadajoči del najemnine . . . K 23:22.

Torej znašajo skupni stroški sejalnega stroja na leto in 1 ha 106.22:30 = K 3:54.

2.) Upravni stroški stroja na 1 ha:

1 vprega na dan	K 9—
1 delavec " " "	" 2—
maža za stroj na dan	" 15—
Skupaj	K 11:15

S strojem se poseje na dan 4 ha, torej znašajo upravni stroški stroja na 1 ha 11.15:4=K 2:78.

Ako seštejemo:

1.) letne stroške sejalnega stroja na 1 ha	K 3:54
2.) upravne " " " 1 " "	" 2:78
dobimo skupne stroške stroja na 1 ha	K 6:32

3.) Stroški sejanja z roko na isti ploskvi:

1 sejalec na dan	K 3:50
1 oseba za donašanje semena	" 1:80
obraba sejalnega orodja	" 10—
Skupaj	K 5:40.

Ako se na dan poseje z roko 4.5 ha, znašajo stroški na 1 ha 5:4:4.5 . . . . . K 1:20.
S sejalnim strojem se prihrani pa tudi na semenu, in sicer na 1 ha 50 kg, kar računim s predvojno ceno 28 K za stot pšenice. To obremenjuje ročno sejanje na 1 ha za . . . . . " 14—
Poleg tega se pa mora seme še podbrnati, kar se mora računiti na 1 ha . . . . . " 6—

Skupni stroški ročnega sejanja na 1 ha znašajo K 21:20

1. in 2. Stroški sejalnega stroja znašajo na 1 ha K 6:22
3. Stroški ročnega sejanja na 1 ha znašajo pa " 21:20,

torej je sejalni stroj za 30 ha veliko ploskev za K 14:98 na 1 ha cenejši, nego ročno sejanje. Poleg tega pa ne smemo pozabiti, da je sejanje s strojem veliko temeljitejše in hitreje.

S tem računom naj bo kmetovalec opozorjen, kako si sam lahko izračuni rentabiliteto vsake stvari v svojem gospodarstvu.

Obenem pa naj bo ta članek vzpodbuja vsem kmetijskim podružnicam, katerim bi se nabava marsikaterega poljedelskega stroja dobro obrestovala. Rentabiliteta bi bila v tem slučaju tem sigurnejša, čim večja bi bila uporaba v sezonah. Podružnice bi morale na to paziti, da bi se kmetovalci pridno posluževali strojev, ki bi jih imela podružnica na razpolaganje.

Ciril Prijatelj.

VPRAŠANJA in ODGOVORI.

Va vprašanje kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na slovo kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo "Kmetovalec", se načelno odgovarja le v "Kmetovalcu". Odgovori, ki so splošno poučni, se vrstijo med "Vprašanja in odgovore", na ostala vprašanja se pa odgovarja pisмено, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edinole na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; ostanja vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le s začetnimi črkami, se vržejo v koš. V "Kmetovalcu" se pri vprašanju nikdar ne napiše vprašalčevega imena, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na poznejše došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v "Kmetovalcu", ampak le pisмено, če je pisnu priložena 1 K v znakah kot prispevek k družbenemu pomožinskemu zakladu. Zadanje zlasti velja za pravne odgovore; ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajli uredništvo ne more poznati vseh, večjih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 77. Imam še iz lanske zaloge nekaj kajnita, s katerim bi rad pognojil pred setvijo ajdi. Vprašam, ali je kajnit primerno gnojilo za ajdo? (J. L. v N.)

Odgovor: Kajnit je kalijevo gnojilo, ki vsebuje tudi rastlinam škodljive klorove spojine, vsled česar ga je trositi najboljše že jeseni ali pa nekaj tednov pred setvijo. Trosenje tega gnojila neposredno pred setvijo, bi lahko povzročilo, da bi škodljive klorove spojine uničile vzkalele rastline. Poleg tega je pa omeniti, da kalij, podan rastlini v večji množini, podaljšuje rast (vegetačno dobo) in bi bil zlasti na Vaši njivi, katero ste že lansko leto gnojili s kalijevem gnojilom, neumesten in bi mogli predčasni jesenski mrazi, vsled preobilnega kalijevega gnojenja predolgo zeleni rastlini, vsekakor znatno škodovati. Najprimernejše je, na pred letom vsestransko dobro gnojeni njivi pred setvijo ajde trositi superfosfat, to je fosfatno gnojilo, katero povzroča nastavo obilnega in dobrega zrna. Pripomniti pa je, da se je izogibati gnojenja z dušičnatimi gnojili, ker bi bil v tem slučaju razvoj rastline zelo bujen, tako da bi bila kakovost zrna slabejša in bi poleg tega obstojala nevarnost, da bi bujno zeleni rastlini mogli škodovati tudi še jesenski mrazi T.

Vprašanje 78. Imam štiriletno kravo, katera zlasti kadar jo uporabljam za vožnjo, izpušča mleko, dasiravno

jo dekla trikrat na dan dobro pomolze. Kaj je vzrok, da krava samaodsebe izpušča mleko? (P.G. na Š.)

Odgovor: Nekateri krava imajo seske z zelo ohlapnimi zapiralnimi mišicami. O takih kravah pravimo, da so mehke za molsti. Pri njih zadostuje navadno le mali pritisek mleka na zapiralno mišico, da ta popusti in mleko lahko samaodsebe odteka. Zapiralna mišica se pokvari največkrat vsled tega, če se kravo popolnoma ne izmolze, lahko pa je ta lastnost tudi že podedovana. Da izteka mleko iz seska pri delu ali pa vožnji s tako živino, je vzrok, da napenjanje ostalih trebušnih mišic povzroča stisnjenost višnega. Krave, ki imajo to napako, moramo pomolsti do čistega večkrat na dan, da stem preprečimo pritisek mleka na zapiralno mišico. Vrhutega pa se priporoča zapiralno mišico otirati večkrat na dan z roko in jo mazati z žganjem, ker se na ta način lahko deloma okrepi. T.

Vprašanje 79. Imam svinjo, ki je pred nekaj tedni skotila 5 pujskov. Vkljub temu, da smo pazili nanjo, je vse požrla. Svinjo sem dobil od kmetijske družbe. Stara je bila 16 mesecev, ko sem jo pustil prvič oploditi, in sicer z merjascem, ki je bil z njo v sorodu in iste starosti. Ali bi bila taka svinja pri drugem porodu boljša, če bi se dala oploditi z drugim in starejšim merjascem? **Kako je preprečiti, da svinja ne požre svojih mladičev?** (L.M. v P.)

Odgovor: Ako je svinja hudobna, ni merjasec, ki jo je zaskočil, pri tem prav nič kriv, kajti samec ne vpliva na lastnosti matere, ampak samo na lastnosti zaroda, zato se tudi vse slabe posledice vzrejevanja v sorodstvu javljajo šele v zarodu. Pač pa utegne biti svinja sama zarod iz takega vzrejevanja. Ko svinja povrže, je treba takoj odstraniti trebilo, da je ne požre; kajti pujski imaj ravno tak duh kot trebilo in to jo utege zapeljati, da tudi pujske popade. Ravnotako ni brejih svinj nikdar krmiti s krvjo ali mesnimi odpadki. Često pa pujski sami s preostrimi krajniki in okli razdražijo svinjo. V takem slučaju je pujskom poščipati zobe s kleščami. Nekaterim hudobnim svinjam takoj odzamejo pujske in potem svinji med dojenjem nataknaajo čez rilec obroč iz žice. So svinje, ki so po poznejših perodih boljše, veliko pa od svinje, ki pokaže take lastnosti, ni pričakovati. K.

Vprašanje 80. V zadnjem času se pri meni kar naprej dogaja, da sveže spečen kruh že drugi dan skupaj pade, skorja porjavi, v sredici se naredi razpoke in če se kruh lomi, pa se vleče v nitkah. Kruh ima nekaj posebni kislikast duh. Kaj je vzrok, da postane kruhova sredica zmehčana in vlačljiva? (L. P. v L.)

Odgovor: Vzrok tej nepriliki so gotove vrste bacilov, ki se nahajajo v moki ter so-bržkone iz vrste krompirjevih in senenih bacilov. Taka okužena moka se ne da z ničemer popraviti ter je najbolje iz nje peči kruh, ki ga je hitro porabiti. Sveže pečen kruh je nemudno in takoj iz peči prenesti na kolikor mogoče hladen kraj. Vlačljivost kruha iz take moke se pa vendarle dá preprečiti, če se testo iz okužene moke priredi s pridevkom gotove množine mlečne kisline. Mlečno kislino lahko doma izdelate. Pustite mleko prav močno skisati, zasiljeno mleko posnamite in je razrežite, v razah se potem nabere siratka, t. j. zelenkasta voda, polna mlečne kisline, ki jo previdno čisto odlijte in porabite za pridevanje pri vgnetenju. Koliko siratke je vzeti za določeno množino moke, ne da bi dobil kruh kisel okus, in vendarle ne postal vlačljiv, morate sami dognati na podlagi izkušnje, kajti vsaka moka ni enako okužena in se je seveda tudi ozirati na dejstvo, da je množina mlečne kisline zavisna od časa, v katerem se je mleko kisalo. G. P.

Vprašanje 81. Kje se dobi bencin za motorje za pogon kmetijskih strojev in koliko stane? (K. D. v V.)

Odgovor: Zaenkrat ni nikjer v ozemlju Slovenije dobiti kateregakoli bencina, dasi se tozadevni uradi deželne vlade na vso moč trudijo, ga dobiti. V zadnjem času se je posrečilo dobiti z velikim tudom nekaj tisoč kg bencina za obrat v premogovnikih, ki bi drugače moral biti popolnoma ukinjen, kar bi pomenilo veliko gospodarsko katastrofo. Kadar bo bencin na razpolaganje, bo to itak objavljeno po vseh listih in bo povedano, kje ga je naročati.

G. P.

Vprašanje 82. V mojih vinogradih postajajo listi na trtah posebno burgundca in silvanca, od dne do dne bolj rumeni in trte pri tem hirajo. Zemlja je bolj ilovnata. **Zakaj listje trt rumene?** (R. K. v. V.)

Odgovor: Bledica se imenuje bolezen, katero se opaža na trtah. Vzroki bolezni so lahko različni. Pomanjkanje železa v zemlji, preplitvo rigolanje tla, neprimerna ameriška podloga, prevlažna tla vsled zastajanja podzemne vode, ali pa dolgotrajna suša. V starih necepljenih vinogradih pa bi bilo to tudi lahko znamenje, da se je pojavila trtna uš. Dognati je treba najpoprej, kaj je pravi vzrok, da trte bledijo, kajti po tem se ravna zdravljenje. Če primanjkuje zemlji železa, bi še zamogli trte izlečiti na ta način, da raztopite v vodi nekoliko zelene galice (železni sulfat), ter s to raztopino obolele trte zalivate, če kompleks ni prevelik. V preplitvo rigolanem vinogradu ali če je bila zemlja vsled strme lege odnešena po obdelovanju in deževju v dolino, trte lahko primerno zasilate s plodovito zemljo, če jo imate pri rokah. Drugače pa in če je vzrok bolezni neprimerna ameriška podloga, je najbolje, da trte vržete vunkaj in zemljišče iznova pravilno rigolate ter z zemlji prikladno ameriško podlogo zasadi. Na vlažnem zemljišču pa je treba podzemno vodo s pomočjo drenaže odstraniti. V mnogih slučajih pravega vzroka bledici na trtah ni mogoče dognati; bolezen se prikaže, traja več tednov, potem pa trte po vremenski izpremembi zopet same ozelenijo brez leka, ne da bi nastala kaka posebna škoda. Z.

Poročila podružnic Slovenske kmetijske družbe v Ljubljani.

Iz Novega mesta. Občni zbor novomeške kmetijske podružnice dne 10. junija t. l. se je vršil sicer ob majhni udeležbi udov, ki so bili zaradi nujnih gospodarskih del zadržani, vendar je pa bil zelo zanimiv in poučen. Navzočih je bilo nad 40 gospodarjev, večinoma vinogradnikov iz Novega mesta in okolice. Zborovanje je otvoril nje načelnik g. prošt dr. Elbert, ki je pozdravil udeležence ter podal besedo g. vinarskemu nadzorniku B. Skalickemu, kateri je predaval s praktičnim razkazovanjem o peronospori in nje uspešnem zatiranju. Vsak vinogradnik mu je bil hvaležen za temeljit pouk. O podružničnem delovanju je poročal g. načelnik. Podružnica je štela v l. 1918. 643 udov, ki so vkljub neugodnim razmeram prejeli od nje precejšnje koristi. Oddalo se je nad 6 vagonov umetnih gnojil in semen, 19 vagonov apna za škropljenje trt, 3 vagone galice, galuna, žvepla in safoidina. Iz podružničnih nasadov smo dobili po znižani ceni 650 jablan, 40 hrušk in 1385 cepljenk. Navzlic najneugodnejšim delavskim razmeram so se družbena drevesnica, matičnjak in trtnica pravočasno obdelali in pravilno oskrbovali. V najem se je vzela klet za skladišče, v pouk se je sprejel sadjarski učenc. Iz blagajnikovega in tajnikovega poročila zvemo, da je imela podružnica v tem letu prejemkov 190.745 K 90 v, izdatkov pa 179.534 K 31 v. Podružnično premoženje se je z obilo oddajo poljedelskih in vinogradniških potreb-

ščin tudi gmotno opomoglo, tako da bo zamoglo v bodoče z večjo delavnostjo podpirati koristi svojih udov. Vsi predlogi, ki so se stavili, so merili na to, kako pomagati sedanjim težavnim gospodarskim potrebam. Sprejel se je tudi predlog, naj se delajo priprave, da se Slovenska kmetijska družba izpremeni polagoma v kmetijsko zbornico. Ob sklepu so se vršile volitve delegatov za bodoči občni zbor kmetijske družbe. Občnega zbora se je udeležil tajnik Slovenske kmetijske družbe g. inž. R. Lah, ki je pri raznih točkah dnevnega reda dajal pojasnila.

Zborovanje kmetijske podružnice v Črešnjevcu.

V Črešnjevcu se je dne 13. aprila t. l. vršilo zborovanje udov podružnice kakortudi drugih kmetovalcev te občine. Velika šolska izba je bila polna poslušalcev in poslušalk, in posebno je treba z veseljem povdariti, da so se naše gospodinjice v velikem številu odzvale vabilu in z zanimanjem sledile izvajanjem posameznih govornikov. Predaval je Vičanski Škrlec o svojih osemnajstletnih skušnjah, ki si jih je pridobil na svojem posestvu, ter posebno razlagal, kako in s kakšnimi sredstvi je kmetovalcu mogoče najceneje proizvajati svoje pridelke in povečati njih množino. Kmet naj opravlja vsa svoja dela z veseljem, skrbeti pa mora tudi za svojo izobrazbo. Otrokom naj se že v mladosti vcepi ljubezen do zemlje in do kmetijskega dela, ki se dobro izplača, če se je opravlja umno in primerno kmetijskemu napredku. Če si otroci kmetovalcev že v mladosti pridobe ljubezen do kmetijskega dela, potem ne bodo tako izlahka zapustili domače grude in bežali v mesta. Za svojo izobrazbo naj kmetje skrbijo, da se radevolje udeležujejo kmetijskih shodov, zborovanj in predavanj, naročujejo kmetijske časopise in marljivo čitajo kmetijske knjige. Tudi kmetskim ženam je priporočati, da se udeležujejo kmetijskih predavanj, da se tam nekaj nauče in morebiti vplivajo tudi na posestnike, da začnejo umneje kmetovati. Ženska je navadno bolj dovtetna za nove nauke kot moški. Kmet za mora tudi skrbeti za šolanje svojih otrok, kajti z izobraženim človekom se da mnogo lažje delati za napredek nego z neukim. Kmetje bi morali med seboj tekmovati, kdo bo bolj in napredneje deloval na svojem posestvu in kdo bo dosegel večje uspehe. Čim boljše bo kmet deloval, tem večji dobiček bo imel od svojega zemljišča in tem bolj bo upoštevan od drugih stanov, ki ga dandanes zaničujejo le vsled tega, ker nima take izobrazbe kakor oni.

KMETIJSKE NOVICE.

Ljutomer. — Konjska dirka se vrši v nedeljo, 6. julija 1919 na dirkališču v Ljutomeru. — Začetek ob 1/2 14. uri (1/2 2. popoldne). — Ker je ta dirka *prva* v svoobodni Jugoslaviji, hoče dirkalsko društvo isto prirediti slijajno z vojaško godbo. — Po dirki koncert. — Natančnejši spored po lepakih. — Jugoslovani — sestre in bratje — počastite naše obmejne murpoljske Jugoslovane na ta njihov staro-običajni praznik s prav mnogobrojnim posetom. — Sedaj imate priliko, videti te obmejne kraje — to vrlo, narodno, zavedno ljudstvo in njihove krasne, čile konje.

Vinogradniki! Hud naliv dne 13. junija je imel za posledico, da se je po preteku inkubacijske dobe (9 do 11 dni) danes, dne 24. junija prikazala na trtah (na Dolenjskem) *prva letošnja peronospora*. Iz tega sledi, da ob sedanjem mokrem vremenu, po preteku daljše inkubacijske dobe, ki znaša sedaj samo 6—7 dni, peronospora koncem tega meseca ali prve dni julija *splošno nastopi*. Vsak pameten vinogradnik

mora tedaj gledati, da do tega časa, to je *do konci junija, vse svoje trte vnovič, to je v drugič poškropi!* B. Skalický.

Gospodinjinski tečaji po deželi. Poverjeništvu za kmetijstvo namerava prirediti več gospodinjinskih tečajev po deželi, ki se imajo pričeti jeseni in trajati do 10 tednov. Za take tečaje lahko prosijo županstva, župni uradi, kmetijske podružnice in druga društva ali pa v ta namen sestavljeni odbori. V gospodinjinski tečaj se bo sprejelo 12 do 16 udeleženk. Stroške za prehrano (kosilo) morajo nositi učenke, stroške za učiteljico in učne pripomočke prevzame poverjeništvu za kmetijstvo, potrebne prostore s pritliklinami za tečaj in za učiteljice, kakortudi potrebno kurivo pa mora priskrbeti dotično županstvo, društvo, ozir. odbor. Imenovani interesi, ki želijo, da se priredi v njih krajih letošnjo jesen gospodinjinski tečaj, naj se čimpreje obrnejo na poverjeništvu deželne vlade za Slovenijo v Ljubljani, kjer dobe vsa nadaljna pojasnila.

URADNE VESTI Slovenske kmetijske družbe.

V a b i l o

k občnemu zboru podružnice Slovenske kmetijske družbe, ki bo dne 13. julija 1919 ob treh popoldne v društveni dvorani v Preski.

S P O R E D:

1. Poročilo načelnštva; 2. volitev odbora; 3. volitev delegatov za občni zbor Slov. kmetijske družbe; 4. slučajnosti.

Načelnštvo.

Ponudniki in kupci plemenske živine.

(Pod tem naslovom Slovenska kmetijska družba odslej naprej redno objavlja vse one lastnike plemenske živine, ki so pri vojni plemensko živino prodali in vse one kmetovalce, ki jo želijo kupiti, a čemur je dana prilika prodajalcem in kupcem stopiti v stik in tako poskrbeti za zamenjavo plemenske živine. Priglašati je nakup in ponudbo vseh vrst moških in ženskih plemenskih živali ter naj vsak priglasilec natančno prijavi svoj naslov, vrsto domače živali, njen spol, pasmo, starost, število itd.)

N a p r o d a j:

Bika-simodolca, dve leti starega, proda Margareta Babnik Zgornja Šiška, štev. 32 pri Ljubljani.

Kravo pingavske pasme, dobro molznico, ki bo 3. oktobra četrtrič teletila, proda Marija Rozman, Nemški Rovt 3, p. Bohinjska Bistrica.

Kravo brejo, težke postave, proda Janez Brce, Radovljica, Gorenjsko.

Merjasca, 16 mesecev starega, proda Anton Planinšek, pos. v Dražovniku štev. 2, p. Dobrova pri Ljubljani.

Merjasca Hešove pasme, žive teže 130—150 kg proda Vinko Jan star., Spodnje Gorje štev. 4, p. Bled, Gorenjsko.

Šest merjaščekov, 14 tednov starih, dobre plemenske pasme, proda Anton Petek, Sv. Krištof štev. 2, p. Laško.

Pet belih švicarskih koz, zelo dobrih molznic, brez rogov, proda Marija Rozman, Nemški Rovt štev. 3, p. Bohinjska Bistrica.

K u p i t i s e ž e l i:

Merjasca, Hešove pasme, pet ali več mesecev starega, kupi Marija Rozman, Nemški Rovt štev. 3, p. Bohinjska Bistrica.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo Slovenske kmetijske družbe.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 6 K na leto.
Posamezna številka stane 40 h.

Udje Slovenske kmetijske družbe dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: Inzerat na vsi strani 300 K, na 1/2 strani 200 K, na 1/3 strani 100 K, na 1/4 strani 50 K in na 1/12 strani 25 K. Družabnikom 10 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 90 h.

Urejuje inž. Rado Lah; založba Slovenske kmetijske družbe; tisk J. Blasnika naslednikov.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati Slovenski kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg št. 3. — Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 12. V Ljubljani, 30. junija 1919. Letnik XXXVI.

Mala naznanila.

Za vsako besedo je naprej plačati 20 vinarjev v denarju ali znakah, sicer se naznanila ne objavijo. Upravništvo ne prevzame posredovanja.

Zivinorejci! Sauerman & Kerberjevo vegetabilno fosfornokisló krepilno krmilo, za živino, konje in prasice, ugodno vpliva na povzdigo molznosti; učinkuje tek in nagon k žetju, živali dobi krepko okostje, jedrnató meso in mast ter je obvróvalno sredstvo proti rudečici, mehčanju nog in drugim boleznim. Cene: 5 kg 15 K, 10 kg 30 K. Glavna zaloga, Milan Kravanja, Begunje pri Cerknici. 215

Suhe gobe (jurčke) kupuje po najvišjih cenah tvrdka M. Geršak & Co., Ljubljana Kongresni trg 10. 119

Najboljše apno ima vedno naprodaj I. Taufer, apnenica, Zagorje ob Savi. 17

!! PILE ŽAGE ORODJE !!

za vse svrhe najboljše kakovosti priporoča Odon Koutny, specialna trgovina jeklenih in tehničnih potrebščin v Ljubljani, Kolodvorska ulica 37. 70

Lanene tropine (preše) zmlate, izvrstne za pospeševanje mlečnosti in za prasice, ima v zalogi kilogram po K 2-60 L. Fürzager, Radovljica. Pošlje se vsaka množina tudi po železnicí, ako se vreče naprej pošljejo. 164

Tropine za krmo živini, izborne za med rezanco konjem, ima naprodaj po 40 vinarjev kg Sever & Komp, Ljubljana. 195

Bučne pogače najboljša piča za konje, krave in svinje, kakortudi bučno olje imajo za oddati po najnižji dnevni ceni A. Jurca in sinovi, Ptuj. 195

Dva težka konja, skopljenca, štiri leta stara sta naprodaj. Cena se izve pri lastniku Jožefu Janež kovač, Strijanci, p. Vel. Nedelja. 203

Dva bika čistokrvne simodolske pasme, eden star dve leti, drugi eno leto, sposobna za plemo, prodá Vjekoslav Springer, župnik v Lipniku p. Ribnik, Hrvatska (10 km od Metlike) Cena je prvemu 4.000 K, drugemu 2000 K. 204

Lepega triletnega bika pingavca, premiranega, licenciranega, izvrstnega plemenjaka, prodá Alojz Ostrc, Staranovavas-Marsko polje. 205

Rafija za vezanje trt in gumí za cepljenje prodá Peter Strei v Mokronogu. 206

Tritisoč litrov sadnega kisa in štiritisoč kil kis-ega zelja dobro ohranjenega v součkih, prodá za ceno po dogovoru Mihael Regovec, Sava-Jesenice. 207

Tudi letos kupuje R. Luckmann, prej J. Leuza nasl. a Ljubljani na Martinovi (Ahačeljev) cesti 10 po najvišjih cenah raznovrstna zeljšča, suho cvetje (suhe rože), ilpovo cvetje, korenine, lubje in semena. Kdor si hoče s pridnim nabiranjem zagotoviti dober zaslužek, naj zahteva pojasnila pri imenovani tvrdki. Cene, ki jih plačujem nabiralcem, so letos izredno visoke. 208

Imam lepega bika simodolske pasme naprodaj dve leti starega, teža 500 kg poraben za plemo ali za kolj. Josip Zalar, Borovnica. 211

Ukradena je bila v noč od 21. do 22. junja pos. Francetu Obruku v Mostah pri Kamniku, pošta Komenda srednje lahka, bivša vojaška bela kobila s sivordčimi pikami, na desnem plešu ima rano, grivo črno in striženo, rep do kolena, ter še popolnoma nov voz iz akcijevega lesa in v naravni barvi, ki ima dva sedeža; prvi sedež je obrobljen z struženimi okroglimi gavterci, predna deska in izrezani dve jesenovi tabeli. Voz je na štirih peresih in prostega teka; železo črno pobarvano z rudečimi črtami; sprednji del je predelan iz vojnice na drog. Kdor mi pri-skrbi voz in konja nazaj, dobi 600 K nagrade. 216

Dosluzenega žrebca, ki je prav zelo dober za vožnjo, imam naprodaj. Cena se izve pri oskrbniku žrebcev I. Korosec, Čenčjica 15 v Bohinju 217

Kobilo bol lahke pasme, 160 cm visoko, jako dobra za ježo, in za lahko, hitro vožnjo, prodá Jožef Habič, Srednjavas št. 1, p. Laverca. 218

Bik simodolske pasme, 2 leti star, je naprodaj v Zgornji Šiški št. 32, pri Margareti Babnik. Na dopise se ne odgovarja. 219

Ajdo za seme sivo in črno prodá tvrdka I. Knez, Ljubljana, Marije Terezije cesta 3. 234

Mlado kravo dobro mlekarico, po teletu, zamenam za konja 6-9let starega, 15-16 pesti visokega in srednje reje, siguren za vožnjo in dober za tek. Jožef Kogovšek, Bohinjska Bistrica 131. 220

Težka breja krava (manjka ji še 7 tednov) katere zna voziti, se prodá Janez Brce, Radovljica. 221

Šest prasičkov po 14 tednov starih oddá Anton Petek v Sv. Krištofu 2, pošta Laški trg. 222

Mrjasca dobrega plemenjaka Höschve; pasme, ki ima žive teže od 130-150 kg, ima naprodaj za ceno po dogovoru Vinko Jan, lesni trgovec, Spodnje Gorje pri Bledu. 223

Štiri metrske stote semenske ajde, kupi kmetijska podružnica v Vojniku. 224

Semenski ozimni in jesenski lan ponujam. Kupec naj javi ceno za 1 ali kg, po kateri plača, na Anton Junko, Loka 13. p. Črnomelj. 225

Prodá se 50 litrov slivovke in 40 litrov droženke, stare, prvovrstne, doma žgane in pristne liter po 60 kron loko župnišče Bizeljsko. 226

Dva para novih čevljev, prav močnih moških, šteje 43 prodám alizamenjam za mast. Vprašati je Kozlezijska ulica št. 4, I. nadstr. Ljubljana. 227

120 m vodovodnih cevi 3 cm svetlobe in že rabljenih, se kupj. Ponudbe z navedbo cene in kakovosti na J. Cerne, Zg. Šiška 25, p. Ljubljana. 228

Kupim obračalni stroj za seno. Ponudbe s ceno na Jakob Žitko, Verd 14, p. Vihnika. 229

Kupim žganjarski kotel iz bakra, že rabljen, v dobrem stanju, najraje z dvema cevma, držeč od 75 do 80 l. Pismene ponudbe in zadnja cena naj se pošlje pod N. I. št. 20, pošta Semič, Dolenjsko. 230

Prodám gepelj, dobro ohranjen, za ceno po dogovoru Ivan Potočnik, Dobračevo, pri Ziri. 231

Stikalnico za mošt novo, moderno, zelo močno ima naprodaj Fran Smrekar, Jesenice-Fuzine. Cena po dogovoru. Lahko zadostuje za celo vas. 232

Prodám konja visokega 160 cm v pasu 170 cm dober za plemo. Marija Logar, Vodice 65. 233

SLOVENSKA KMETIJSKA DRUŽBA

je dala naslednja 10

„GOSPODARSKA NAVODILA“

posebej ponašati iz „Kmetovalca“ in jih oddaja komad po 50 vln.

- Denar ali znamke je treba ob naročitvi naprej poslati.
1. Zakaj vino črni, kaj je temu vzrok in kako se odpomore.
  7. Gnojenje vinogradov.
  8. Kako se iz gnilega grozdja napravi dobro in stanovitno vino.
  9. Ciste drože in njih raba v kletarstvu.
  11. Navodilo, kako je spravljati in razpošiljati namizno sadje.
  12. Kako se pripravlja dober vinski kis.
  13. Vzroki neplodnosti pri govedih.
  18. Krmiljenje z oljnimi tropinami.
  21. Bradavice pri domačih živalih.
  23. Kisli črviček.
  25. Resna beseda vinogradnikom ob trgatvi.
  26. Naprava petiota ali domače pišče.
  27. O bistvu alkoholnega vrenja (kopenja) in o rabi čistih vinskih drož pri pridelovanju vina.
  29. Vnetje vimena ali volčič na vimenu.
  32. Zavrelka.
  34. Trtna plesnoba.
  35. Kako se napravi stanoviten sadjevec.
  36. Nova naredba kranjske c. kr. deželne vlade glede zvrševanja razrastva.
  37. Kislost (kislota) in razkisanje vina.
  38. Vinske napake, kako se jih je ogibati in kako se popravijo, kadar so nastale.
  41. Močno krmilo „riba moka“ kot pospeševalno sredstvo za rast in pitanje prašičev.
  43. Dolžnost vzdrževanja ograj v obrambo kulturnih zemljišč pred akodo po živini, ki se pase.
  45. Kaj je presnavljanje v živalskem telesu?
  46. Kaj so bradavice (gobe) in kako jih odpravimo?
  48. Kožni izpuščaji pri prasidih.
  50. Izdelovanje mila za dom.
  51. Zdravljenje kužnih bolezni cepljenjem.
  52. Sredstva proti trtni plesnobi.
  53. Kteri način zelenega cepljenja trt je najbolj priporočljiv.
  54. Nove zakonske določbe o sporih pri kupčiji z živino.
  55. Konserviranje sadja brez sladkorja.
  56. Kako živi žitni molj in kako se pokončuje.
  57. Snetjavost pri žitu.
  58. Kako se jajca ohranijo.
  59. Natrijev bisulfit kot nadomestno sredstvo za žveplo.
  60. Kako se obnovljajo in popravljajo meje?
  61. Kdo se naj še zgledi za državni preživljenski (vzdrževalni) prispevek?
  62. Presojanje krmil po škrobnih vrednotah.
  63. Garje pri konjih.
  64. Apneni dušik, najboljše sedanje dušičnato gnojilo.
  65. Kako pripravljamo domači kvas (kravajce, drože)?
  67. Zatiranje trtnih bolezni spomladi.

Črešnje

! bodo zrele!

Preskrbite si že sedaj jerbese za razpošiljanje sadja po pošti po 5 in 10 kg, ki jih izdeluje (63)

Pletarska šola v Strnišču pri Ptuj. Zahtevajte ponudbe in vzorec!

J. Komatič, dolgolet. zastopnik znane trvdke K. in R. Ježek, Blansko, tovarna kmetijskih in poljedelskih strojev in motorjev se priporoča. — Dobra in solidna postrežba. Ljubljana, Gradlišče št. 11. Nadalje priporočam dobro znano tovarno **WELSLIA** katera izdeluje izvrstne brzoparilnike vseh velikosti z dvojnimi pocinkanim parnim kotlom, in porabno obremen za kuhanje žganja. (40) Decimalne tehtnice cementirane vseh velikosti, z uteži vred. Sprejemam naročila na slomozne nože. Cene po dogovoru. Ker je tovarni težek uvoz dovoljen, se naročni stroji lahko takoj dobe.

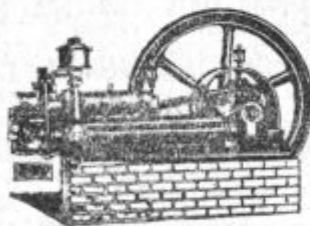
(6) Slovenska KMETIJSKA DRUŽBA KLANJSKA

Je izdala in prodaja naslednje knjige:

Zvezek	Cena K
2. Fr. Stupar: Apno v kmetijstvu	—60
3. Fr. Stupar: Navodilo, kako je sestavljati poročila o letini	—40
5. M. Kostanjevec: O užitnosti od vina in mesa	3—
8. Boh. Skalický: Siljenje ali kaljenje ameriških ključev	—60
10. B. Skalický: Kmetijske razmere na Češkem	1-40
11. Gustav Pirc: Poglavlje o govedoreji na Kranjskem	—60
12. Pridelovanje in razpečevanje namiznega grozdja ter zgoja trt na špallirju. (B. Skalický)	1—
13. O sestavljanju in selvi travnih mešanjo. (Weinzierl-Turk)	2—
14. A. Sivic: Poljudno navodilo za merjenje lesa	3—
15. Steuert-Jamnik: Soseda Razumnika konjereja	2—

Gospodarska zveza v Ljubljani

Dunajska cesta — Bavarski dvor. (3)

Velika zaloga vsakovrstnih poljedeljskih strojev iz najslovitejših tovarn.

Zastopstvo za parne kotle znanih tovarnic „WELSLIA“.

Vinometre »Bernadot« — Asbestov bombaž in prašek — Eponit — Francosko želatino — Lipovo oglje Marmornat prašek — Modro gallico — Natrijev bisulfit — Ribji mehur — Špansko zemljo — Tanin Žveplo v prahu — Limonovo kislino — Vinsko kislino — Sodo bicarbono — Strupa proste barve itd. ima v zalogi po najnižji ceni

Drogerija ANTON RANČ
Ljubljana, Židovska ulica 1. ☉

Poštne hranilnice račun št. 638.408.
Telefon št. 185.

Ustanovljena 1882.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registovana zadruga z neomejeno zavezo v LJUBLJANI

v lastnem združenem domu na Dunajski cesti št. 18.

Obrestuje hranilne vloge po 3% (2)

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog nad 42.000.000 kron.

Stanje rezervnih zakladov 4.100.000 kron.

DRUŽBENE VESTI.

Dopošiljatve denarnih zneskov. Slovenska kmetijska družba dobiva od raznih strank denarne zneske po poštni nakaznici in položnici, ne da bi bilo na teh navedeno v kake svrhe se upošilja ta denar. Naprošajo se torej vse stranke, naj na nakaznicah ali položnicah **natančno navedejo namen vposlane svote**, na pr. za udnino, število udov, naročba semen, vrsta, ali drugih potrebščin. Zneski, ki so namenjeni ribarskemu odseku Slovenske kmetijske družbe, naj se naslovljajo na družbo z dodatkom „**za ribarski odsek**“. Taka natančna označba je za računski oddelek kmetijske družbe neobhodno potrebna, če hočemo omejiti razne reklamacije in terjatve.

* Kmetijski stroji iz demobilizacijskega blaga. Slovenska kmetijska družba ima dogovorno z gospodarsko komisijo za stvarno demobilizacijo na razpolaganje sledeče kmetijske stroje:

- 6 lokomobilov,
- 6 mlatilnic za lokobile,
- 1 dvigalo za slamo k mlatilnici,
- 1 veliko robkalnico za koruzo,
- 1 stiskalnico za seno,
- 1 trier ali čistilnico,
- 2 kosilna stroja za seno,
- 1 obračalni stroj za seno,
- 2 grabilna stroja za seno,
- 1 cirkularno žago.

Te stroje oddaja družba v prvi vrsti podružnicam, potem strojnim zadrugam in drugim kmetijskim korporacijam. V slučaju, da ne bo dovolj takih prosilcev, oddaja družba te stroje tistim zasebnikom, ki bi jih oddajali v uporabo kmetovalcem v svojem okolišu. Prosilci si morajo sami ogledati te stroje v skladišču kmetijske družbe v Ljubljani, Dovožna cesta, za glavnim kolodvorom, vložiti na to svoje prošnje in staviti primerne ponudbe za posamezne stroje *do 30. junija t. l.* Po tem roku bo gospodarska komisija za stvarno demobilizacijo dogovorno s kmetijsko družbo določila oddajno ceno za stroje in jih prisodila posameznim prosilcem. Kupci strojev imajo prevzeti nabavljene stroje v skladišču družbe v tistem stanju, kakor se nahajajo.

Vinogradnikom in sadjerejcem! Slovenska kmetijska družba je pravkar prevzela naslednje demobilizacijsko blago, namenjeno in primerno povečini vinogradnikom: 216 komadov večjih prevoznih škropilnic (pump) za drevje in 300 kom. različnih motik; 1150 čopičev za desinfekcije, beljenje itd. — Družba pripominja, da glede kakovosti in kompletnosti tega blaga ne more prevzeti *prav nobenega jamstva* in da zato te stvari ne bo oddala na navadna pismena naročila, temveč le onim podružnicam in drugim kmetijskim korporacijam iz vinorodnih krajev, ki sami pravočasno odpošljejo v Ljubljano kakega pooblaščenca, da nakupi in osebno izbere večje število teh strojev, ki jih potem takoj odzame iz družbenega skladišča.

* Slovenska kmetijska družba ima za svoje ude v zalogi sledeče kmetijske potrebščine:

Antiavit v varstvo setev pšenice, turščice, graha grašice, travnih in deteljnih, vrtnih in gozdnih semen vseh vrst pred poljskimi vranami, vrabci, kokošmi itd., se dobi v zaklopnih po 1 kg za 18 K, $\frac{1}{2}$ kg za K 9.50, $\frac{1}{4}$ kg za K 5.50, $\frac{1}{8}$ kg za K 3.—, 50 g za K 1.60.

Čopiče za belenje po K 1.— komad.

•Ergofor•, fiziološki železo-apneni preparat se imenuje redilni prašek za živino, ki ga priporočajo celo iz živinozdravniške stroke posebno za konje, a tudi za drugo živino. To sredstvo učinkuje baje posebno dobro ob današnjih slabih prehranjevalnih razmerah pri živini, ki ji primankuje močnih krmil in posebno pri konjih ovsu. Tega praška se poklada na dan in glavo:

- pri konjih . . . . . po 2—4 ne polne žlice
- pri govedih . . . . . „ 2—6 „ „ „
- pri kozah ovcah in prasičih „ 1—2 „ „ „

V začetku je treba seveda polagoma navajati žival na ta prašek in šele čez nekoliko dni ji je pokladati določeno množino. Pri vsakem zavoju je zraven tudi primerno navodilo, kako se ta prašek poklada. En zavoj tehta 1 kg in stane 20 K.

Eponit, s katerim se vzame vinu vsak zoprni okus ali duh, bodisi po gnilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd. stane kg 7 K.

Fenoltaleinov reagenčni popir, ki se rabi pri napravi trsnega škropiva, pola ali zaklopnica po 1 K.

Inkarnatna detelja. Ta krmska rastlina je zelo primerna rastlina za kraje z milejšim podnebjem, kjer rase trta. Seje se jo samo, rase hitro in daje v najkrajšem času obilo tečne krme za govedo. Seje se jo 14 do 20 kg na hektar ali 7 do 10 kg na oral. Daje sicer le eno košnjo, ta pa je izdatna. Priporoča se torej vsem živinorejcem, ki si hočejo pridelati zadostne krme, da si jo letos posejejo. Slovenska kmetijska družba oddaja seme inkarnatne detelje po 6 K sa kg. Kdor si jo hoče naročiti, naj to nemudoma stori, dokler je še kaj semena na razpolago.

Klajno apno po K 160.— sto kg z vrečo vred. Po pošti se klajno apno posameznikom ne razpošilja, vpoštevajo se le skupne naročbe podružnic z največ 100 kg.

Melior, preskušeno sredstvo proti peronospori na trtah in proti drugim glivičnim in živalskim škodljivcem na vseh rastlinah, stane kg za ude 3 K 40 vinarjev.

Mlečne cevi iz kosti, štev. 3561 po K 1.40.

Modra galica briksleška $\frac{98}{99}$ % po K 10.— kg

Oves po K 180.— sto kg.

Roženo moko, izvrstno dušičnato gnojilo oddaja Slovenska kmetijska družba po 105 K za 100 kg z vrečami vred. To umetno gnojilo je posebno velike vrednosti za vinograde, ker se v zemlji razkrajja le polagoma in deluje torej po več let. Pozivljemo vse kmetovalce, v prvi vrsti pa vinogradnike, naj si to umetno gnojilo naroče. Troši se ga lahko vsak čas, treba ga je pa podkopati ali podorati.

Sladkorna pesa po K 8.— kg.

Seme detelje lucerne ima družba zopet na razpolaganje in ga oddaja svojim udom po 20 kron kilogram. Vreča se posebej računa. Seme je jako lepo jamčeno brezpredenično, jamčeno zadnje letine. Priporočamo udom nakup tega blaga. Podružnice, ki jim družba na prvotno naročilo ni mogla lucerne poslati, naj naročitve ponovijo.

Seme domače detelje po dnevni ceni kg do 20 K — vrečica in poštnina se posebej zaračuna.

Semenska pesa. Seme izvirne severonemške rumene in rdeče Mamut krmilne pese K 24.— kg.

Uspulum po 50 gramov za 2 K in po 100 gramov sa K 3.60

Žveplo ventilirano, pravo siciliansko blago po K 6.— kg.

Žvepleno kislo glino namesto galuna, kot primes galičnemu škropivu, ima kmetijska družba v zalogi, ter jo oddaja po 1 K kilogram.

Kmečka hraniln. in posojilnica
na Vačah,
registrovana zadruga z neomejeno zavezo
vabi na

XII. redni
občni zbor

ki se bode vršil

v nedeljo dne 13. julija 1919

ob 1. uri popoldne

v združni pisarni na Vačah.

VZPORED:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva in odobrenje letnega računa.
3. Volitev nadzorstva (5 članov).
4. Slučajnosti. | (65)

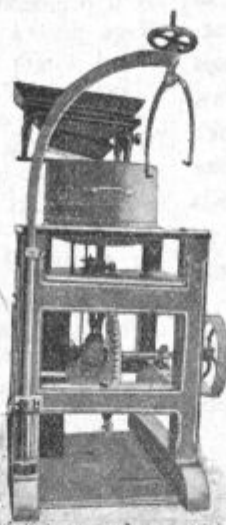
VAČE, dne 28. junija 1919.

Načelstvo.

Pripomba: V slučaju nesklepčnosti prvega, vrši se pol ure kasneje na istem prostoru s prvotnim sporedom drugi občni zbor v smislu §-a 35 pravil, ki sklepa pri vsakem številu navzočih članov.

Izdelujem
kmečke mline

od najmanjšega do največjega:

za roko,
vodno in
motorno
moč.

Mlini so opremljeni s presejalniki in kamni, kojih ni treba nikoli klepati, za kar jamčim. Ti mlini meljejo vsako žito ter napravljajo lepo in okusno moko za kuho in pecivo pri samo enkratnem nasipu. Razpošiljam razne vrste **mlinske kamne** in druge potrebščine za mline

ter **poljedelske stroje.**

Josip Čretnik

stavbenik mlinov (64)

v Sv. Jurju ob Južni železnici.

S tehničnimi in praktičnimi nasveti vsakomur na razpologo.

= **Konjske garje** =
srbečico = **malarijo**

lahko uspešno zdravite le z mojimi prvovrstnimi, preizkušenimi, predvojnimi zdravili. — **Mazilo proti konjskim garjam** 1/2 l za 20 K. **Mast proti človeški srbečici**, 1 lonček za 6 K. **Mast za otroke proti garjam**, 1 škatljica za 2 K. **Domača mast za rane**, 1 lonček za 8 K. **Sladkorna zrna proti malariji za odrasle**, kakor tudi za otroke, 50 zrnov za 24 K. — Zavoji se zaračunavajo po nabavni ceni. Navadna in tudi vsakovrstna druga zdravila pošilja po povzetju ali proti predplačilu

lekarna (60)

pri „**Materi božji**“, **MR. VJ. RUBELLI**,
Zagreb, Prilaz 17.

Cementna (11)
strešna opeka
najbolj trpežne vrste se dobi pri tvrdki
Ivan Jelačin,
Ljubljana, Emonska cesta št. 2.

BALKAN

Trgovska, spedijska in komisijska delniška družba

Podružnica Ljubljana, Dunajska cesta 33.

Mednarodni prevozi.
Sprejemanje blaga v skladišča.
Spedije vseh vrst.
Prevažanje blaga.
Zacarinjanja.
Selitve s patent. vozovi.
Nabiralni vozovi na vse strani.

Skladišče, spojeno s tirom južne
železnice.

Prosto skladišče za sladkor in
za blago, podvrženo carini in
užitninskemu davku.

Reekspedije itd. itd.

Tekoči račun pri podružnici Jadranske banke v Ljubljani.

Brzjavni naslov: **Balkansped.**

Interurb. telefon števil. 366.